БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 160 (13476)
1971 оной июлиин 9, пятница

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшые һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшээр депутат **Ямпилов** Баудоржо Базаровичые һунгаха.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоноры һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоноор доро дурсагдаһан депутадуудые һунгаха:

Асеев Леонид Семенович,
Баранов Александр Михайлович,
Дандарова Роза Цыреновна,
Цыбенова Дулма Чимитовна.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиие һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Мандатна комиссиие 5 хүнэй бүридүүлэн байгуулха.
2. Мандатна комиссида доро дурсагдаһан депутадуудые һунгаха:

Комиссиин түрүүлэгшээр
Бардонов Александр Бадлаевич — Кабанскын аймагай Вилюйскын һунгуулиин округһоо депутат.

Комиссиин гэшүүдээр:
Кондакова Наталья Иосифовна — Хойто-Байгалай аймагай Хойто-Байгалай һунгуулиин округһоо депутат;
Матвеева Зинаида Никитична — Загарайн аймагай Дээдэ Элхиин һунгуулиин округһоо депутат;
Потеряхин Владимир Петрович — Улаан-Үдэ городой Дээдэ Онгостойн һунгуулиин округһоо депутат;
Унжуев Жамсо Тулаевич — Ахын аймагай Ахын һунгуулиин округһоо депутат.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумые иимэ хүнһөө бүридүүлэн һунгаха:

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Семенов Бато Семенович — Зэдын аймагай Оёорой һунгуулиин округһоо депутат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор:
Сыренов Александр Сергеевич — Улаан-Үдэ городой Лазовско һунгуулиин округһоо депутат;
Елаева Таисия Михайловна — Улаан-Үдэ городой Аршанска һунгуулиин округһоо депутат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
Маслов Константин Ефимович — Улаан-Үдэ городой Советскэ һунгуулиин округһоо депутат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:
Агафонов Иван Романович — Бичүүрэй(?) аймагай Тамирай һунгуулиин округһоо депутат;
Гугняк Яков Анисимович — Яруунын аймагай Нарһатын һунгуулиин округһоо депутат;
Данзанова Долгор Дарижаповна — Сэлэнгын аймагай Сэлэн-Дүүмын һунгуулиин округһоо депутат;
Дмитриева Екатерина Константиновна — Улаан-Үдэ городой Фабричнэ һунгуулиин округһоо депутат;
Жаргалов Сандык Базарович — Зэдын аймагай Петропавловска һунгуулиин округһоо депутат;
Кванталиани Александр Александрович — Сэлэнгын аймагай Галуута-Нуурай һунгуулиин округһоо депутат;
Модогоев Андрей Урупхеевич — Улаан-Үдэ городой Индустриальна һунгуулиин округһоо депутат;
Скубаренко Евгений Николаевич — Загарайн аймагай Элхиин һунгуулиин округһоо депутат;
Хмелев Алексей Иванович — Кабанскын аймагай Твороговско һунгуулиин округһоо депутат;
Цибудеев Циден Цибудеевич — Захааминай аймагай Санагын һунгуулиин округһоо депутат;
Шомоев Клим Кириллович — Улаан-Үдын аймагай Жэрэмэй һунгуулиин округһоо депутат.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. В. Пивоваровай мэдүүлгэ тушаа

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

1. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үмэнэ эрхэ түлөөлэлгэеэ Буряадай АССР-эй правительство тушаажа үгэбэ гэһэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын мэдүүлгые анхаралдаа абаха.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажал ябуулгые һайшааха.

2. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр нүхэр Николай Буинович **Пивоваровые** томилхо, Буряадай АССР-эй Правительствын состав тухай һанамжаяа Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ дурадхахыень тэдээндэ даалгаха.

3. Буряадай АССР-эй Правительствые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй бии болготорнь уялгаяа дүүргэжэ байха гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй тогтоол

Буряадай АССР-эй правительствые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые бүридүүлэн байгуулха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй **тогтоохонь:**

Буряадай АССР-эй правительствые — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведые иимээр бүридүүлэн байгуулха:

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **Пивоваров** Николай Буинович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо — **Дубровский** Василий Иванович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Сахьянов** Владимир Афанасьевич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Черныш** Владимир Ильич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — **Эрдынеев** Цырендоржо Будаевич.

Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министр — **Еремин** Георгий Андреевич.

Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр — **Бутуханов** Николай Васильевич.

Буряадай АССР-эй элүүрые сахилгын министр — **Мадыева** Любовь Данцарановна.

Буряадай АССР-эй коммунальна ажахын министр — **Бизюкин** Николай Игнатьевич.

Буряадай АССР-эй культурын министр — **Нимаев** Пурбожап Нимаевич.

Буряадай АССР-эй ой модоной ажахын министр — **Медведев** Назар Ермилович.

Буряадай АССР-эй мелиорациин ба уһанай ажахын министр — **Большаков** Владимир Георгиевич.

Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министр — **Завгородняя** Мария Федосеевна.

Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин министр — **Матвеев** Владимир Дмитриевич.

Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр — **Дмитриев** Сергей Семенович.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр — **Саганов** Владимир Бизьяевич.

Буряадай АССР-эй социальна тэдхэмжын министр — **Марков** Афанасий Данилович.

Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министр — **Хабалов** Михаил Михайлович.

Буряадай АССР-эй финансын министр — **Ендонов** Чимит Вампилович.

Буряадай АССР-эй юстициин министр — **Сидорин** Александр Алексеевич.

Буряадай АССР-эй гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ — **Хазагаев** Иван Алексеевич.

Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ — **Черняков** Иван Давыдович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин ба радио дамжуулгын комитедэй түрүүлэгшэ — **Митыпов** Цыремпил Цыдыпович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй түрүүлэгшэ — **Пастухов** Федор Сергеевич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэлэй түрүүлэгшэ — **Довгань** Сергей Григорьевич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ажалай нөөсэ ашаглаха управлениин начальник — **Петров** Федор Филиппович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй барилгын материалнуудай промышленностиин управлениин начальник — **Миханьков** Николай Иванович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хангалга ба худалдаа эрхилхэ управлениин начальник — **Кобелев** Павел Гаврилович.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи автомобильна харгынуудые барилгын ба заһабарилгын управлениин начальник — **Поспелов** Мефодий Васильевич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түлишын промышленностиин управлениин начальник — **Ренчинов** Пурбо Эрдынеевич.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи үнэ сэнгэй таһагай начальник — **Данилов** Владимир Сагаханович.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1971 оной июлиин 6.

ҮБҺЭНЭЙ ГУРИЛ — ШЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ

Энэ жэлдэ зунай эхеэр хура бороотой байжа, хээрын ногоон һайнаар ургаа. Мүнөө үедэ хүдөөгэй ногоон сэсэглэжэ, эгээн шэмэтэй байна.

Иимэ зохид сагые дүүрэнээр хэрэглэхэ, ниитын малда тэжээл горитой бэлэдхэжэ абаха гэжэ колхозой гэшүүд оролдожо байнхай. Июниин хорёодоор Елань гэжэ газарта «АВМ-0,4» машина хүдэлгэгдэжэ захалаад, хээрын ногоогоор сүүдхэдэ 3 тонно витаминтай үбһэнэй гурил бэлэдхэнэ. Энэ хүдэлмэриие дүршэлтэй механизатор Георгий Фирстович Истомин хүтэлбэрилнэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхозой отделени бүхэндэ набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ эхилхээр түхеэрэнхэй. Тиигээд июлиин хахадаар үбһэндөө орохобди.

Байгша ондо адууһа малаа тэжээлээр хүсэд хангаха арга бии. Имагтал үдэр саг гээнгүй, бүхы хүсэеэ энэ хэрэгтэ зорюулха шухала болоно.

В. ЛЕНХОЖИЕВ,
«Дружба» колхозой түрүүлэгшын орлогшо.
Бэшүүр.

АЛДАРТА ОЙ

МНР-эй посольстводо пресс-конференци болобо

Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан июлиин 7-до Москвада МНР-эй посольстводо совет журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци болобо. Советскэ Союзда байдаг Монголой Арадай Республикын элшэн сайд Нямын Лувсанчултэм журналистнуудай урда үгэ хэлэхэ зуураа, арадай революциин илалтань национальна талаараа мүндэлэн дэбжэхэ, ашатай һайнаар хүгжэхэ харгы монгол арадта гаргажа үгэһэн юм гэжэ тэмдэглэбэ.

Арадуудые үндэһэнэй ба социальна талаарнь сүлөөлхэ зорилгонуудай уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэдэй хүдэлөөнтэй имагтал нягта барисаатайгаар шиидхэгдэжэ шадаха байһыень, дэлхэйн оронуудай, хамагай түрүүн Советскэ Союзай али бүхы туһаламжа хүгжэлтэ түйлахада шиидхэхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь байһые МНР-эй 50 жэлэй дүй дүршэл харуулба гэжэ элшэн сайд саашань хэлэһэн байна.

Монгол гүрэн мүнөө үедэ 53 гүрэнтэй дипломатическа харилсаа тогтоонхой, уласхоорондын олон эмхиин гэшүүниинь болоһон юм гэжэ элшэн сайд мэдээсэбэ. Интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ монгол арад вьетнам, лаотян, камбодж, араб болон эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө, империализмда эсэргүүсэн тэмсэгшэ бусад арадуудые дэмжэдэг.

СССР болон бусад социалис оронуудтай аха дүүгэйнгээ хани барисаае, бүхы талын харилсаа холбоое Монгол орон саашадаашье али болохоор бэхижүүлхэ гэжэ Н. Лувсанчултэм тэмдэглэбэ.

(ТАСС).

УЛААН-БААТАРТА БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан июлиин 7-до Улаан-Баатарта болобо.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Н. Жагварал суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, монгол арадай сүлөөрэлгын олон зуун жэлэй тэмсэлые 1921 оной Арадай революци илалта түгэлдэрөөр дүүргэһэн, арадай хуби заяае үндэһөөрнь хубилгаһан юм гэжэ тэмдэглэбэ.

Түүхэтэ энэ ойе һайндэрлэжэ байхадаа, социалис эхэ оронойнгоо түлөө тон ехээр баясажа, омогорхожо байнабди гээд Н. Жагварал саашань хэлэбэ. Эхэ оромнай, үни заяанайнгаа гээгдэл дабажа гараад, социальна дэбжэлтын замаар түүхын богони болзорто хүгжэхэ зуураа, урагшаа тон ехээр дабшаһан байна.

Арадай революциин илалтань, Монгол орон соо социализм байгуулагдаһаниинь марксизм-ленинизмын юрэ илан мандаһые, тусгаарлабал, капиталис шатые алгасан гаража, социализмда сэб сэхэ гээгдэнги оронуудай дамжан орожо болохо тухай Ленинэй һургаалай илан мандаһые баримталан харуулба. Феодализмһаа социализмда Монгол ороной дамжан ороһон ушарынь арадай революциин гол дүнгынь байха юм. Тэрэнь МНРП-гэй түүхэтэ габьяа болоно.

Агууехэ совет арадтай арадай революциин анхан тогтоһон, манай арадай хани барисааниинь 1921 оной революциин агууехэ түйлалтануудай нэгэниинь болоно гэжэ Н. Жагварал тэмдэглэбэ. Тиимэһээ арадай революциин 50 жэлэй ой хадаа манай арадуудай хоорондохи хани барисаанай һайндэр, болоно ха юм. Бидэнэрэй хани барисаан болбол Агуухэ Ленин ба Сүхэ-Баатар хоёрой анхан тогтооһон, гүрэнүүдэй хоорондохи шэнэ янзын харилсаан болоно бшуу.

Агууехэ совет арадтай манай хани барисаамнай Монгол ороной бэеэ даанхай, эрхэ сүлөөтэй байха, социалис общество амжалтатайгаар байгуулха бата найдабари болоно. Оронноймнай түхэл шарайе үндэһөөрнь хубилгаһан түйлай ехэ хубилалта хэһээрээ, амгалан тайбанаар зохёохы ажалаа хэжэ шадаха байһанаараа агууехэ совет арадта уялгатайбди гэжэ оратор тэмдэглэбэ.

Өөрынгөө арадай революционно партиие тойрон нягтаар жагсаад, түрэл орон соогоо социализм байгуулхадаа, бүри ехэ илалта түйлахаар хүсэ шадалаа бүхыдэнь зорюулха гэжэ эрид шиидэнгеэр арадай революциин 50 жэлэй ойе монгол арад угтажа байна гэжэ Н. Жагварал мэдүүлбэ. Манай арадай урдахи зорилгонууд тодо һонор. Тэрэмнай — социализм ба коммунизм байгуулха зорилгонууд. Түрэл партяараа ударидагдаһан монгол арадай тэрэ агууехэ хэрэгтээ элитэ ехэ амжалта түйлаха байһандань хүсэдөөр этигэнэбди.

Һайндэртэ байлсахаяа ерэбэ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). МНРП-гэй ЦК-гай, МНР-эй Правительствын уряалаар Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадалсахаяа КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй совет партийно-правительственна делегаци июлиин 8-да Улаан-Баатарта ниидэжэ ерэбэ.

Улаан-Баатарай аэропортдо совет делегациие Ю. Цеденбал, Ж. Самбу ба МНРП-гэй болон МНР-эй Правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд угтаба.

Түрүүшын тараан тушаагдаба

ОРДЖОНИКИДЗЕ. (ТАСС). Шэнэ ургасын 250 тонно түрүүшын ороохо Моздогой элеваторта июлиин 6-да тушаагдаба.

Хойто Осетиин, Дагестанай ба Ставрополиин түрүүшын ороохо тараан Моздогой элеваторта абтаба.

Сабшалан дээрэхи халуун хаһа

Малайнгаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэхын тула наратай дулаан час бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэхэ гэжэ хүдөөгэй зон мүнөө үедэ шармайн оролдожо байнад. Машина механизмын, балта хадуурай абяан оронноймнай сабшалангууд дээрэ агшан зуурашье замханагүй.

Городуудай хэдэн зуу мянган зон москвагайхидай жэшээгээр суббото ба воскресенидэ колхоз, совхозуудай сабшалан дээрэ гаража, үбһэ сабшана, бухал табина, һүри бодхооно.

Үнгэрэгшэ суббото ба воскресенидэ Москвагай, Ленинградай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, Алтайн хизаарай, Белгородско областиин, Оренбургын, Татарай олон районуудай хүдэлмэришэд ба алба хаагшад колхоз, совхозуудта ошожо, тэжээл бэлэдхэхэ ажалдань туһалалсаба.

(ТАСС).

„Луноход-1" дахин ябажа эхилбэ

ЗАМБУУЛИНАЙ АЛАС ХОЛЫН БАРИСАА БЭЕЛҮҮЛДЭГ ЦЕНТР. (ТАСС). **«Луноход-1» гэжэ өөрөө ябадаг совет лаборатори Һарые шэнжэлхэ ажалаа үргэлжэлүүлһээр.**

Июлиин 4 ба 5-да үнгэргэгдэһэн сеанснуудай үедэ абтаһан мэдээнүүдэй ёһоор «Луноходой» бүхы оньһото агрегадууд гэмгүй һайн хүдэлжэ байба.

Халуун хүйтэниие тааруулдаг түхеэрэлгэ приборой таһалга сооһь дулаан байлгана. Аппарадые дахин ябуулжа, научна аппаратурые хүдэлгэжэ эхилхээр — тиимэ ехэ электрын элшэ наранай батарейһээ абтаба.

Июлиин 6-да үнгэргэгдэһэн сеансын үедэ «Луноход» хойто зүг зүтглэн дабшажа, 53 метр ябажархиба.

Бороото далайдахи научна туршалга үргэлжэлһөөр.

ҮШӨӨЛ НОБШОРҺООР

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ бэлэн гү?

Малай тэжээл бэлэдхэхэ халуун хаһа — июль һара гараба. Хүхэ ногооной харбан ургаха, сагаан эдеэнэй салгидан дэлбэрхэ үе ха юм даа. Энэ жэлдэ саг болзор соогоо хура бороон орожо, үбһэ ногооной ургаса хаа хаанагүй хэзээ хэзээнэйһээ һайн. Хододоо шарлажа хаташаод байдаг хуурай добо гүбээнэй ногооншье хүхэрэнхэй. Ниитын малда хүсэд хүрэхэ үбһэ ногооной абтаха байһаниинь дамжаггүй.

Гэбэшье республикымнай ажахынуудай үбһэ хуряалгада хэр бэлэдхэлтэй байһанһаа, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэйнь гүрэн түрын удха шанартай энэ шухала хүдэлмэридэ анхаралаа ямараар хандуулһанһаа хамаг юумэн дулыдаха байна бшуу.

Малай тэжээлэй талаар малшад, ниишодой эрилтые гүйсэд хангахын тулада Сэлэнгын аймагай ажахынууд үбһэ ногоо хуряалгада хэр зэргэ бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерэбэ гээшэб гэжэ шалгажа үзэхэ зорилготойгоор хэдэн колхоз, совхозуудта ошожо, хүнүүдтэй хөөрэлдэһэн, машина, техникыень харaһан байнабди.

Үбһэндэ ябаха звено, бригада бүридүүлэгдээ гү? Тэжээл бэлэдхэлгын бүхы оньһон техникэ бэлэн болонхой гү? Элдэб аргаар сабшаһан ногоо хатааха, витаминтай үбһэнэй гурил, сенаж бэлэдхэхэ түрүү шэнэ онол арга эдэ ажахынуудта ямараар нэбтэрүүлэгдэнэб?

— Үбһэ хуряалгада бэлэдхэл байнабди даа. Шугы бургааһан соогуур, ой модоной соорхойгоор түүбэрилэн с а б ш а ж а эхилхэмнай. Энэ һарын арбаадаар үбһэндөө жэгдэрэн орохобди, — гэжэ «Эрдэм» колхозой түрүүлэгшэ Ц. Ц. Дамдинов хамаг юумэнэй бэлэн болоһондол һанаа амараар хөөрэнэ.

Теэд энэ колхозой бодото байдалтай дүтэ танилсаад байхада, балайшье һанаа амар һуухаар бэшэ. Тус ажахын 2655 гектар сабшалан дээрэһээ 21.330 центнер үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй. Энэ зорилго дүүргэхын тулада 18 трактор, тракторай 40 косилка, 11 тармуур, 3 стогометатель гэхэ мэтэ техникэ хүдэлхэ байна. Гэбэшье үглөө мүнөө үбһэндэ орохо сагай тулашоод байхада, оньһон техникэнь түгэс бэлэн болоодүй байһаар. Жэшээлхэдэ, нэгэдэхи отделениин 7 хуушан косилкын 2-ынь заһабарилагдаагүй, энэ жэлдэ абтаһан 10 шэнэ косилка холбогдоогүй, мастерскойн хашаа соо эндэ тэндэ таража, хура бороонһоо, нара һалхинһаа жэбэ жонходо эдюулжэ хэбтэбэ. 3-дахи отделенидэ 3 косилка бии. Теэд нэгэнииншье заһабарилагдаагүй. Тармуур болон бэшэ техникын заһабарилга тухай эндэ дурдаһанай хэрэггүй, юуб гэхэдэ, тармуурнуудай ойро гар хүргэгдөөгүй байһаар. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, үбһэ хуряалгын бүхы машинын ойрдоол табяад процентнь заһабарилагдаа нэрэтэй. Тэрэ саанаа шанарынь муу. Зарим косилкануудай нэгэ хэдэн шүрэб һэлгээд, заа зуухан тоһодоһон болоод лэ хүнэй нюдэ бүрлүүлээд орхижорхинхой.

Хэрбээ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй үбһэ хуряалгада сэхэ хабаадалсаха; косилкада һууха хүнүүдые олоод, заһабарилгада табяа һаань, иимэ хайша хэрэгээр, «намһаа саагуур» гэһэншүүгээр хандахагүй байгаа гэжэ һанагдана. Гэхэтэй хамта техникын ямараар заһабарилагдажа байһые хэншье шалганагүй.

— Манай колхоз витаминтай үбһэнэй гурил, сенаж гэхэ мэтэ элдэб тэжээл энээнһээ урдашье жэлнүүдтэ бэлэдхэдэггүй байгаа. Энэшье жэлдэ бэлэдхэхээр хараалаагүйбди. Силос дарахал зон бэзэбди, — гээд тус колхозой главна агроном Б. Г. Раднаев хэлэбэ.

Тус ажахы шэмэтэ тэжээл бэлэдхэнгүйгөөр бардам хүрэхэ үбһэ ногоогоор ниитынгээ малые хангажа шадаха гээшэ гү? Арайшье тиимэ бэшэ. Хэдэн тоо, баримта дурдая. Хүйтэнэй сагай хүрэжэ ерэхэдэ гүйсэд хүрэхэ үбһөөр бүхы адууһа малаа хангахын тулада тус ажахыда 70 мянган центнер бүдүүн тэжээл хэрэгтэй. Теэд эгээл ургасатай жэлдэ бүхы дээрээ 50 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ шадалтай. Тиимэһээ аяар 20 мянган центнер ганса бүдүүн тэжээл энэ колхоздо дуталдадаг байна. Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд энэ дутагдалые һайн мэдэжэ байбашье, зохихо хэмжээ абанагүй, нуга сабшалангайнгаа ургаса дээшэлүүлхэ биратай хүдэлмэри ябуулнагүй, нэмэлтэ тэжээл буйлуулха, һайжаруулагдамал бэлшээри байгуулха гэжэ оройдоошье оролдоногүй, техникэ үгыбди гэһэн шалтаг баряад, һанаа амархан ябана.

Үбһэ хуряалгын халуун хаһын үедэ колхоздо бүхы дээрээ 18 звено, тэрэ тоодо оньһожоруулагдаһан 5 звено эмхидхэгдэхээр хараалагданхай. Сагаан саарһан дээрэ аржытар бэшэһэн энэ хараа түсэбөө колхозник бүхэндэ хэлэжэ, ойлгуулжа үгэхэ гээшэ, колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Теэд отделени, фермэ дээгүүр нэгэшье суглаан үнгэргэгдөөгүй байха юм. Олонхи колхознигууд үбһэ хуряалгын ажалай түлөөһэтэй, социалис мүрысөөнэй гуримтай танилсаагүй байһаар.

МҮНӨӨ ЖЭЛДЭ ногоон гарахысаа гараба, ургахысаа ургаба гээшэ, теэд «ноёд һайдай» залхуу ногоо дээрэһээ боложо, энэ баян ургасаяа хүсэд хуряажа абангүй үлэшэнэ аа гүбди гэжэ Тельманэй нэрэмжэтэ колхоздо үбгэн залуугүй һанаагаа зободог болонхой. Энэньшье зүйтэй зүб хөөрэлдөөн Эндэхи хүтэлбэрилэгшэд үбһэ хуряалгын халуун хаһа тулаа гэжэ сожоошье татаагүй, байһан зандаа.

— Энээнһээ урагша зоотехнигээр хүдэлжэ байгааб. Үсэгэлдэрэйл түрүүлэгшын орлогшоор намайе томилоо. Үбһэ хуряалга гээшэмнай главна агрономой «зүһэм хилээмэн» ха юм даа. Тэрэмнай һайн мэдэхэ байха, мэдэхэ ёһотойшье. Үбһэ хуряалгын бэлэдхэл тухай юушье мэдэнэгүйб, — гэжэ колхозой главна зоотехник ябаһан, мүнөө түрүүлэгшын орлогшо Г. С. Чебунин харюусана.

— Июлиин 5-даар түүбэрилэн сабшаха гэлсээ һэмди. Арбаадаар үбһэндөө жэгдэрэн орохо зон бэшэ гүбди. Үбһэ хуряалгада хэды тракторай ябаха байһаниинь үшөө мэдэгдээгүй. Мүнөө хэды косилка, тармуур заһабарилагдааб гэжэ хэлэжэ шадахагүй байнаб. 200 тонно сенаж дараха һанаатайбди. Теэд траншей нүхэн хүсэд бэлэн болоодүй, — гэжэ колхозой главна агроном В. Ц. Бальжинов һанаа амараар хэлэнэ.

Үбһэ хуряалгын хамар доро орожо ерээд байн гэһэй колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй юугээшье мэдээгүй ябахань гайхалтай. Колхозой экономистһаа асуужа, хэды еды тоо баримтануудые мэдэжэ абаха баатай болообди. Энэ колхоз 150 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ даабаритай аад, нэгэшье һалаа набша хухалаагүй байһаар, 3340 гектар сабшалан дээрэһээ 41450 центнер үбһэ хуряаха зэргэтэй. Теэд тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд урдаа табиһан энэ шухала зорилгодоо иимэ хайша хэрэгээр хандаад байбал, саг болзор соогоо үбһэеэ абажа хэр шадаха гээшэб? Бодото байдалыень шэнжэлээд байхада һэжэглэмээр лэ байна.

СЭЛЭНГЫН СОВХОЗОЙ байдал Тельманэй нэрэмжэтэ, «Эрдэм» колхозуудайхиһаа нэгэ бага дээрэ. Гэбэшье магтахаар бэшэ. Үбһэ хуряалгын техникэ баһа дутуу заһабарилагданхай, зүгөөр дүрбэ-табан хүнһөө бүридэһэн заһабарилагшадай бригада хүдэлнэ. Һаяар заһабарилгаяа дүүргэхэ хараатай. Үбһэшэдэй звено байгуулагдаа. Шанаагай отделенидэ хүдэлмэришэдэй суглаан үнгэргэгдөө. Үбһэндэ орохоор бэлэдхэжэ байһаниинь мэдэрэгдэнэ.

— Нёдондо туршалга хэхын тулада нэгэ бага сенаж бэлдээ һэмди. Хабар малтажа гаргаһамнай хоншуухан үнэрөө алдаагүй, сэл хүхэ, шэмэ шүүһэтэй зандаа байгаа һэн. Малнай дуратайгаар эдинэ. Энэ жэлдэшье бэлэдхэхэ хүсэлэнтэйбди, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Д. Н. Бадмадашиев хэлэнэ.

Витаминтай үбһэнэй гурил буйлуулдаг «АВМ-0,4» түхэлэй таатай зохид агрегат тус совхоздо бии. Мүнөө энэ машина хүдэлхөөр түгэс бэлэн болгогдонхой, гэбэшье совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралаа табяагүй дээрэһээ ехэнхи сагаа миин зогсожо байна.

— Агрегаднай хүдэлжэ эхилһээр арбаад хоноо. Энэ хугасаа соо ойрдоол хэдэхэн центнер гурил бэлдээбди. Үдэрэй нэгэ-хоёр машина халаахай, үрмэдэһэ болон модоной набшаһа асараад лэ болишоно. Энэнь хэдэхэн минутын туршада пүрд гээд лэ дууһашана. Ехэнхи сагаа ажалгүй миин зогсожо үнгэргэхэ баатай болонобди. Ю р э д ө ө, ү б һ э ногоогоор таһалдуулаагүй һаань, үдэртөө 2—3 тонно гурил гаргаха аргатайбди, — гэжэ тус агрегадай машинист А. А. Усенко хэлэнэ.

Үрмэдэһэ, халаахайн набша намаагай дэлбэ ургашоод байһан үедэ үнэтэй сэнтэй энэ машинын хүсые гүйсэд хэрэглэнгүй миич зогсоожо байха гээшэ хаанаашье таарахагүй ябадал болоно. Совхозой дирекци, партком энээниие хараадаа абаха бэзэ гэжэ найдая.

Сэлэнгын аймагай ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд зунай зулгы һайхан сагые алдажа, Крыловой басниин «Тэрмээлжэн» шэнги үбэлэй ерэхэдэ, «Шоргоолжондо» ошожо, гуйжа ябахагүй гэээ һаа, дары түргэн «нойрһоо» һэрижэ, дээрэ хэлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхаха, зохихо хэмжээнүүдые абаха зэргэтэй. Үбһэ хуряалгын халуун хаһын үдэр, час, минута бүхэн хадаа партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи табан жэлэй хараа түсэбүүдые бэелүүлгэдэ гол үүргэ дүүргэхэ байна ха юм. Юуб гэхэдэ, элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл хуряажа абабал, ехэ һү, мяха, үндэгэ, нооһо абтаха бшуу.

В. К. ЦЫРЕНОВ,
республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй таһагые даагша;

А. КЛИМОВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидениин ба радио-дамжуулгын хүдэлмэрилэгшэ;

Б-Н. НАМДЫКОВ,
манай тусхай корр.

РЕСПУБЛИКЫН НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИИН ҮНДЭҺӨӨР ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

НҮХЭР Б. С. СЕМЕНОВОЙ ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэ эхилжэ, Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **А. С. Сыренов** эгээн түрүүлэн үгэ абаба.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совет арадай политическэ болон ажалай эдэбхи үүсхэлэй урган бадаржа байһан үедэ Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай энэ сесси боложо байна гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Паотиин хараалһан түсэб даалгабари бэелүүлэн, экономикэ, эрдэм, соёл ба техникэ хүгжөөхэ талаар совет арад ехэ амжалтануудые туйлана. Һүүлэй жэлнүүдтэ парти ба правительство Соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тушаа ехэ анхарал хандуулна. Районно, городской, сельскэ, поселково Соведүүдэй эрхэнь үргэдхэгдөө, тэдэнэй материально-финансова хэрэгүүд һайжаруулагдаа, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй салин дээшэлээ. КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, Соведүүд бүри эдэбхитэйгээр ажалладаг болоо, хүн зонтой тэдэнэй холбоо барисаан бэхижээ. КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд нютагай Соведүүдэй үүргэ, харюусалгые бүри дээшэнь үргэбэ.

Нүхэд депутадууд! Һүүлэй жэлнүүдтэ манай городой ажалшадай депутадуудай городской, районно Соведүүдэй эмхидхэхы үүргэнь дээшэлээ. Тэдэнэр промышленна үйлэдбэриин, барилгын асуудалнуудые эдэбхитэйгээр шиидхэлсэнэ, һунгагшадтай холбоо барисаагаа бэхижүүлнэ. Үнгэрһэн зарлалай городской Соведэй саг үргэлжын олон комиссинуудай, жэшээнь транспортын ба хэлхээ холбооной, промышленностиин ба ажаһуудалай талаар хангалгын, социалис хуули ёһоной ба ниитын гурим сахилгын комиссинуудай ажал ябуулгань анхарал татамаар, һайшаагдамаар. Городской Соведэй депутадуудай диилэнхи олонхинь депутадайнгаа уялгада харюусалгатайгаар хандадаг, саг үргэлжын комиссинуудай, депутатска бүлэгүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг байгаа гээд, нүхэр Сыренов үргэлжэлүүлнэ. Соведүүдэй сессиин үзэмжэдэ табигдаха асуудалнуудые бэлдэлгэдэ гансахан депутадууд бэшэ, мүн мэргэжэлтэд, һунгагшад хабаадалсадаг болоо. Хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай, 1971—1975 онуудта городой транспортын хүдэлмэри һайжаруулха тухай шиидхэбэринүүдые городской Совет абаа.

Гэхэтэй хамта городской Соведэй хүдэлмэридэ үшөө олон дутагдалнууд бии. КПСС-эй ЦК-гай тогтоол соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, районуудай, городской Соведүүд хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангалгые һайжаруулха, городой болон районуудай ажахые комплексноор хүгжөөхэ талаар бии байһан арга боломжонуудые, өөһэдынгөө эрхые хүсэдөөр хэрэглэнэгүй. Саашадаа үгэ хэлэгшэ городой оршон байдалда шухала болоһон хэдэн асуудалнууд дээрэ тогтобо. Илангаяа гэр байра городто дуталдана.

Шалтагааниинь гэбэл, нэгэдэхеэр, — барилгын бааза һуладана, хоёрдохёор — промышленна шэнэ предприятинуудые барилга алдуутайгаар бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, прибор бүтээлгын заводой барилгада 19 миллион түхэриг, тэрэ тоодо 8 миллион түхэриг гэр байрын, соёлой болон ажаһуудалай эмхи зургаануудай барилгада һөмөлөгдөһон байгаа. Промышленна барилгада табигдаһан мүнгэ зөөриин 120 процентээр ашаглагдаад байхада, нүгөөдэнь арайхан гэжэ 32 процент дүүргэгдөө. Мүнөө үедэ тус завод хамтын нэгэ байра, 80 квартиратай гэрһээ ондоо юушье үгы тооной. Харин түсэбэй ёһоор, 1000 үхибүүдэй байха саад-ясли, 240 оротой больница, 320 үхибүүдэй һуралсаха һургуули, 2 магазин, столово, ажаһуудалай комбинат баригдаха ёһотой байгаа. Иимэрхүү байдал нооһо угаадаг фабрикада, мүн бусадшье предприятинуудта үзэгдэнэ. Энэ жэшээ юун тухай гэршэлнэб гэхэдэ, союзна болон федеративна министерствэнүүд, захиргаанууд гол түлэб промышленна продукци абалгада анхаралаа хандуулаад, бусад асуудалнуудые мартана гээшэ.

Тэрэшэлэн городто саад-яслинүүд дуталдана, харгы замай барилга һулаар ябуулагдана. Эдэ бүгэдые шиидхэхэ тухай нүхэр Сыренов хэдэн дурадхал оруулба.

Шэнэ юһэдэхи табан жэлдэ аймагай ажалшадай шиидхэхэ зорилгонууд тушаа Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **С. Б. Жаргалов** дэлгэрэнгыгөөр тогтобо. Табан жэлэй туршада аймаг хамта дээрээ 350.650 центнер мяха (урда табан жэлэйхитэй сасуулбал, 88 процентээр ехэ болоно), 72059 центнер нооһо (32 процентээр нэмэнэ). 401.900 центнер һү, 11 миллион үндэгэ, 548 мянган центнер ороохо гүрэндэ худалдаха юм. КПСС-эй райком, аймгүйсэдком нютагай партийна, совет органуудтай, совхозуудай дирекцитэй, колхозуудай правленинүүдтэй хамта бүри мүнөөнһөө шухала хэмжээнүүдые абажа эхилээ. Тиихэдээ ниитын малые тэжээлээр хангаха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна.

Аймагай ажалшад байгша оной түрүүшын хахадта түсэб даабаряа дүүргэхэ талаар муу бэшэ амжалта туйлаа. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэй түсэб 119 процент, һүөөр — 117 процент, нооһоор — 127 процент дүүргэгдөө. XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозууд, Борьёогой,Ториин, «Октябрьский» совхозууд хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэө. Мүнөө аймагай ажахынуудта нооһо хайшалалга, малаа бэлшээн таргалуулга түлэг дундаа ябажа байна. Табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ бэзэ гэжэ найдамаар.

Гэр байра, һургуули, хүүгэдэй эмхи зургаануудай барилгын түсэб бэелүүлгэ, ажалшадые эд бараагаар таһалгаряагүй хангалга Соведүүдэй хэрэг мүн гэжэ Л. И. Брежнев Москвагай Бауманска һунгуулиин округой һунгагшадтай уулзахадаа хэлэһэн байгаа. Мүнөө үедэ хүдөөгэй ажалшадай һуралсал тон шухала хэрэг болонхой. Механизаторнуудые СПТУ, ГПТУ-да һургана, харин малшадые, илангаяа хонишодые хаана һургаха гээшэб? Петропавловкада малшадай училищи баригдахаар хараалагдаһан аад, ажалай ресурснуудай управлениин гэмээр барилгань эхилээдүй. Манай аймагай сельпо, совхозрабкоопуудта һүүлэй гурбан жэлэй туршада нэгэшье барилга хэгдээгүй. «Заречный» совхозой түб тосхондо тон тулюур байдал үзэгдэнэ. Магазин, столово нээхэ таатай байра байхагүй. Буркоопсоюзай правлени энээниие анхаржа, һунгагшадай захяа бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абаха бэзэ гэжэ найданабди.

Мүн һургуулиин интернадууд, үхибүүдэй саад-яслинууд үсөөн. Шэнээр байгуулагдаһан «Заречный», Оёорой совхозуудай түб тосхонуудта һургуули, соёлой байшан, үхибүүдэй эмхи зургаанууд гэхэ мэтэ байхагүй. Энээн тушаа республикын Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэри бии юм, теэд тэрээндэ хамаатай министерствэнүүд, захиргаанууд анхаралаа табинагүй.

Аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдэлмэридэ шиидхэгдөөгүй асуудалнууд, дутуу дунда зүйлнүүд үшөөл бии. РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй, аймагай болон нютагай Соведүүдэй депутадуудта һунгагшадай үгэһэн захяанууд бүридхэгдэн согсологдожо, тэдэниие дүүргэхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулганууд аймагай Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ баталагдаа.

Железнодорожно районд 24 һургуули, тэрэ тоодо 13 дунда һургуули хүдэлнэ, тэдээндэ 18 мянга гаран һурагшад һуралсана гэжэ депутат **Т. М. Елаева** хэлэбэ. Һуралсалай шэнэ түсэб, программа нэбтэрүүлхэ талаар багшанарай коллективүүд ехэхэн хүдэлмэри хэнэ. Һуралсалай болон хүмүүжүүлгын онол арга нарижуулан һайжаруулха тушаа ехэ оролдолго гаргагдана. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада багшанар, һурагшад, түрэлхидэй хүсөөр, һургуулинуудые шефтээ абаһан предприятинуудай туһаламжаар 400-гаад кабинет түхеэрэгдэжэ хүдэлдэг болоо, һуралсалай шанар дээшэлээ.

Манай район республика соогоо эгээн томо район болоно. 122 мянган хүн, зон эндэ ажаһуудаг. Авиационно завод, ЛВРЗ, прибор бүтээлгын завод, түмэр замай отделени, «Теплоприбор» завод гэхэ мэтэ томо предприятинууд хүдэлнэ. Эдэ предприятинуудта оюун бэлигтэй залуушуул, уран гартан олон. Тэдэнэр элдэб кружогуудые хүтэлбэрилхэ, пионервожатануудаар хүдэлхэ аргатай байбашье, бодото дээрээ энэ ажалда хабаадалсанагүй. Зарим предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд һургуулиие өөрынгөө цех гэжэ тоолодоггүй, үхибүүдэйнь муугаар һурадаг, журам эбдэдэг түрэлхидтэ — предприятиингаа хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ табидаггүй. Үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ һургуули, бүлэ, предприяти болон эмхи зургаанууд хамтаараан оролсобол, һайн үрэ дүн туйлагдаха бшуу.

Саашадаа депутат Елаева үхибүүдэй спортивна талмай, хүүгэдэй таһагуудые, һургуулиин шэнэ байрануудые барилга үргэдхэхэ асуудалнуудта дэлгэрэнгыгөөр тогтобо.

Ленинскэ партиин ябуулдаг эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэридэ ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдые хүтэлбэрилгэ ехэ һуури эзэлнэ, социалис демократи саашадань хүгжөөхэ, Соведүүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ парти хододоо анхарал табидаг гээд Яруунын аймагай «Комсомольский» совхозой директор депутат **В. У. Дарханов** үгынгөө эхиндэ тэмдэглэбэ. Энэ зорилгоор партиин Центральна Комитет, Совет правительство хэдэн шухала шиидхэбэринүүдые абаһан байна, тэдэнь Соведүүдэй хүдэлмэридэ һайн нүлөө үзүүлнэ. Манай совхозой оршодог Кондын сельсоведэй хүдэлмэри энээниие элитээр гэршэлжэ үгэнэ. Һуурин тосхонуудые, полевой стан болон малай гүүртэнүүдые болбосон түхэлтэй болгохо, барилга эрхилхэ хэрэгтэ сельсоведэй гүйсэдхэхэ комитет эдэбхитэйгээр оролсожо, энэ хүдэлмэридэ нютагай хүн зониие олоор хабаадуулна. Тиигэжэ һүүлэй жэлнүүдтэ олон гэр байра, гостиница, библиотекэ, хүүгэдэй саадууд, столово, улаан булангууд, полевой стануудта душ баригдаа, соёлой байшан шэнэдхэгдэн үргэдхэгдөө, ажаһуудалай комбинат баригдажа дүүрээ. Эдэ бүгэдые бүтээлгэдэ сельсовет, тэрэнэй депутадууд ехэ туһа хүргөө юм. Тэрэшэлэн хабарай тарилгада, тэжээл бэлэдхэлгэдэ, ургаса хуряалгада сельскэ Совет нютагай хүн зониие олоор хабаадуулжа шададаг. Эдэ асуудалнуудые сесси дээрээ, гүйсэдкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэдэг юм.

Тиигэжэ бултаараан оролдожо, наймадахи табан жэлдэ совхознай һайн амжалта туйлажа шадаа. Энэ хугасаада мяха абалга 76 процентээр, гүрэндэ худалдалга 43 процентээр дээшэлһэн байна. Эбэртэ мал дунда зэргээр 340 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдагдана.

Гэхэтэй хамта манай сельсоведэй гүйсэдкомой хүдэлмэридэ дутагдалнуудшье бии гээшэ. Минии һанахада, депутадуудай нэрэ хүндые, һунгагшадай үмэнэ тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ талаар бага оролдолго гаргагдана. Мүн гүрэнэй түсэб даабариин дүүргэлтын хойноһоо хиналта һула, ажахыда туһалха депутадуудай арга боломжо ехэ. Зүгөөр сельскэ Соведэй хүдэлмэридэ совхозой партком, дирекци өөһэдынгөө зүгһөө багаар туһална гээшэбди.

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд соо нютагай Соведүүдэй үмэнэ ехэ зорилго табигдана. Парти, правительствын абаһан тогтоолнуудаар Соведүүдэй эрхэнь ехэ болоо, илангаяа барилга түсэблэхэ, эрхилхэ, хамааралсаха аргатай болоно бшуу. Энээнтэй дашарамдуулан аймагай Соведэй гүйсэдкомуудта барилгын таһаг эмхидхэбэл, таатай гэжэ һанагдана.

Бабушкин городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. Л. Щапов** үгэ абаба.

Партиин XXIV съезд нютагай Соведүүдэй урда ехэ зорилгонуудые табиһан байна. «КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар городской Соведэй зорилгонууд тухай» гэһэн асуудал түрүүшынгээ сесси дээрэ шэнэ зарлалай горсовет зүбшэн хэлсээ. Съездын шиидхэбэринүүдые манай городой ажалшад бүримүһэн дэмжэнэ, шэнэ табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр оролсонхой, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ эхилээ. Жэлэй түрүүшын хахадай дүнгөөр городой предприятинууд даабаряа үлүүлһэн байна. Илангаяа һайн амжалта түмэр замай 15-дахи дистанциин, локомотивна депогой, типографиин, рельс гагнадаг заводой коллективүүд туйлажа шадаа.

«Ажалшадай депутадуудай сельскэ болон поселково Соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые хүтэлбэри болгон, горсоведэй гүйсэдком өөрынгөө хүдэлмэриин онол арга нарижуулха, үргэн олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ, ниитын эмхи зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха талаар хэмжээнүүдые абана. Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседани дээрэ ажахын болон соёлой байгуулалтын, ниитын гурим сахилгын асуудалнууд хэлсэгдэдэг болоо. Гүйсэдкомой хүдэлмэри квартал бүридэ түсэблэгдэнэ, мүн холын хараата түсэб зохёогдонхой. Һүүлэй үедэ горсоведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэри эдэбхижээ. Худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой, коммунальна ажахын, арадай гэгээрэл ба соёлой, элүүрые хамгаалгын ба социальна тэдхэмжын саг үргэлжын комиссинууд зарим предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэри шалгажа, һанамжа дурадхалаа гүйсэдкомдо оруулдаг, үтышье бол өөһэдынгөө заседани дээрэ хүтэлбэрилэгшэдэйнь тоосоо шагнадаг болоо.

Гэбэшье манай горсоведэй эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэридэ зарим дутагдалнууд бии. Сессиин болон гүйсэдкомой абаһан шиидхэбэринүүд бултадаа хүсэндөө хүргэгдэнэгүй, тэдэнэй дүүргэлтын түлөө зарим хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табигданагүй. Үйлэдбэриин түсэб, абаһан социалис уялгануудаа дүүргэдэггүй предприятинуудшье городто бии. Худалдаа наймаанай, культурна ажаһуудалай, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай, һургуулинуудай хүдэлмэридэ элдэб дутагдалнууд үзэгдэнэ. Эдэ бүгэдые хараада абажа, шэнэ зарлалай городской Совет эмхидхэлэй, ниитынгээ хүдэлмэри бүри һайжаруулха зорилго табина.

Саашадаа нүхэр Щапов Бабушкин городой түүхэ, хүгжэлтэ тухай товшохоноор хөөрэжэ, шиидхэгдэхээр болоһон шухала асуудалнууд дээрэ тогтобо. Һүүлэй 5 жэлэй туршада городой дунда һургуулида 440 үхибүүдэй һуралсаха спортивна залтай залгалаа баригдаа, Клюевскэ тосхондо 330, Таёжный тосхондо 200 һурагшадай һуралсаха шэнэ һургуулинууд, 300 хүнэй һууритай, үргэн экрантай кинотеатр, тус тустаа 220 хүнэй ороохо хоёр клуб, 190 үхибүүдэй байха хоёр саад гэхэ мэтэ ашаглалгада үгтөө. Зүгөөр хэдэн жэлэй туршада ажаһуудалай комбинат бариха асуудал шиидхэгдэнэгүй. Городой больница муу, таарамжагүй байрануудта байрлана, мүртэй гостиница городто байхагүй. 1973 оной январьда И. В. Бабушкинай түрэһөөр 100 жэлэй ой, тэрэ зундаа — июль һарада манай республикын 50 жэлэй ой гүйсэхэнь. Энэ хоёр ехэ ойн баярай гүйсэтэр городоо бүри һайхан, болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ манай республикын Министрнүүдэй Совет туһалха бэзэ гэжэ найданабди.

Хурамхаанай аймагай Аргадын совхозой ахалагша хонишон депутат **П. Б. Аюшиева** үгэ абажа, шэнээр эмхидхэгдэһэн Хурамхаанай аймагта ямар бэрхэшээлнүүдэй тохёолдодог тухай, ямар юумэ хэхэ тухай хэлэбэ. Нэн түрүүндэ аймагай түб тосхондо үйлэдбэриин болон соёлой, ажаһуудалай ехэ барилга хэгдэхэ юм. Соёлой байшан, больница, захиргаанай байшангууд, гэр байра баригдаха болоно. Теэд аймагай түб тосхониие бариха, болбосон түхэлтэй болгохо генеральна түсэб мүнөө болотор табигдажа дүүрээдүй. 1100—1200 үхибүүдэй һуралсаха һургуули, 400 хүнэй һууритай соёлой байшан, больница, автозаправочна станци, минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха склад, «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй магазин бариха шухала болоод байна. Эдэ барилгануудые түргэдхэхын тулада «Бурятцелинстрой» трестын 3-дахи СМУ-да барилгашадые олошоруулха, тэдэниие хэрэгтэй техникэ, механизмуудаар хангаха шухала.

Аймагай газар дайда дээрэ һүүлшын 3—4 жэлэй туршада ган тохёолдоо, бэрхэтэй байдал үзэгдөө. Энэ жэлдэшье бороо ороногүй. Энээн дээрэһээ ниитын мал гарзална, ашаг шэмэнь бага. Республикын хүдөө ажахын, мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэнүүд Хурамхаанай аймагта анхаралаа табижа, бодото туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

Хурамхаанай аймагай ажалшад абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргана гээд депутат Аюшиева үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ. Гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэй түсэб 156,2 процент, мяха — 103,3 процент, үндэгэ — 114,6 процент, нооһо — 138,3 процент дүүргэгдээ. Өөрынь даадаг отарада зуун эхэ хонин бүриһөө 103 хурьган түлжүүлэгдээ, нооһо хайшалха түсэб 109 процент болоо юм. Шэнэ табан жэлэй түсэб дүүргэлтэдэ хурамхаанайхид хубитаяа оруулха байха.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай һүүлэй үедэ парти, правительствымнай абаһан тогтоол шиидхэбэринүүд засаг зургаанай ажал-ябуулга эдэбхижүүлгэдэ таарамжатай һайн арга боломжо олгоно,—гээд Баргажанай аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **Н. Н. Михайлов** үгэеэ эхилнэ.—Гүрэн түрынгөө халуун анхаралда харюу болгон, манай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведүүд эмхидхэхы, засаг захиргаанай хүдэлмэри улам һайжаруулха, бүри ехэ аша нүлөөтэй болгохые оролдоно. Июниин 13-да үнгэрһэн һунгалтаар аймагай Соведтэ 75, сомоной, сельскэ Соведүүдтэ 195, поселково Соведтэ 75 депутат һунгагдаа. Тиигэжэ арадай 345 эрхим түлөөлэгшэд засагай зургаанай бүрин эрхэтэ этигэмжэтэд боложо, һунгагшадай үзүүлһэн этигэл найдабариие түрүү ажалаараа, эдэбхитэй ниитын хүдэлмэреэр харюулха болоно.

Депутадуудай хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ талаар аймагай Соведэй зүгһөө ямар тодорхой хүтэлбэри, туһаламжа үзүүлдэг тухайдаа нүхэр Михайлов тогтон хэлэбэ. Экономикын, соёл культурын хүгжэлтын шухала асуудалнуудые Соведүүдэй сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ, абтаһан тогтоол шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта эмхидхэхэ болоод Соведүүдэй хэхэ бүхы жэлэй хүдэлмэри эртээнһээ түсэблэгдэдэг. Тиин хараалагдаһан соогоо, тогтоогдоһон саг болзортоо Соведүүдэй сессинүүд үнгэргэгдэнэ, шухала, шухала асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, олонхи сомоной, сельскэ, поселково Соведүүдэй үзэмжэдэ социалис хуули сахиха тухай, арад зоной хэрэглэмжэ медицинын, худалдаа наймаанай талаар хангаха тухай, ажалай нөөсэнүүдые ашагтайгаар хэрэглэхэ тухай асуудалнууд һүүлэй үедэ табигдажа, гүнзэгыгөөр шэнжэлэн хэлсэгдээ. Сессинүүдэй гаргаһан тодорхой тогтоолнуудые дүүргэхын тула зохихо эмхидхэхы хүдэлмэри, нарин хиналта ябуулагдажа байнхай.

Үйлэдбэриин асуудалнууд Соведүүдэй анхарал урдань бага бэшээр татадаг, харин мүнөө үедэ бүришье шухала дээрэ тоологдодог болоһониинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Экономикын, ажахын хүгжэлтын гол асуудал абаад, гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэхые, зүбөөр шиидхэхые оролдодог ёһо заншал нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ эли бодо харагдадаг болоо. Гэбэл, нютагай промышленностиин хүдэлмэридэхи гол асуудал— үйлэдбэриин аша үрэ дээшэлүүлхэ зорилго Соведүүдэй сессинүүд дээрэ зүбшэгдэһэн, ажалай бүтээсэ, олзо оршые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдэй дүүргэлтэдэ депутадуудай саг үргэлжын комиссинууд, бүлэг, постнууд ехэхэн туһаламжа үзүүлһэн байна. Аймагай коммунально-ажахын комбинадай нёдондонһоо хойшо олзо оршотойгоор хүдэлдэг болоһон амжалтада Баргажанай сельскэ Соведэй гүйсэдкомой, депутадуудай ехэхэн хубита бии гэжэ тоологдоно. Тус комбинат үнгэрһэн жэлдэ 38 мянган түхэригэй олзо оруулһан, мүнөө байгша оной түрүүшын хахадта мүн лэ һайн амжалта туйлаа.

Хүдөө ажахын продукци абаха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб Баргажанай аймаг үлүүлэн дүүргэө. Тодорхойлон хэлэбэл, һү тушааха даалгабари—104, мяха —154 процентдэ хүргэгдөө. Хониной нооһо хайшалалга амжалтатайгаар үнгэргэгдөөд, мүнөө тэжээл бэлэдхэл муу бэшээр ябажа байна. Хүдөө ажахын халуун хүдэлмэриин хаһада колхоз, совхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхын тулада нютагай Соведүүд, тэрэнэй гүйсэдкомууд ямар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэб гэжэ нүхэр Михайлов тодорхой баримтануудые дурдан хэлэбэ.

Үгынгөө түгэсхэлдэ республиканска эмхи зургаануудта хандажа, нүхэр Михайлов хэды эрилтэ табиба. Баргажанай аймаг электрын элшэ хүсөөр ехэтэ дуталдана. Мүнөө тиишэ татагдажа байгаа ЛЭП-110 гэжэ линиие түргөөр барижа дүүргэхын тулада тодорхой хэмжээ абахыень республикын Министрнүүдэй Совете-
дые гүйба. Баргажанда һүүлэй
дэн жэл соо ган гасуур болож
бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Үй
риин газар үргэдхэхэ ябадал
тар ехэ удха шанартай.
энэ талаар уһанай ажахын,
рациин министерство хангал
гөөр туһална. Тэрэнэй мэдэлэй
гэжэ барилгын эмхи байгша он
хад жэлэй туршада Баргажанай
магай ажахынуудта нэгэшье
шэнэ газар уһалха арга ол
гээд нүхэр Михайлов шүүмжэл

Мал ажалай ашаг шэмэ, тар
ургаса дээшэлүүлхэ үндэһэн х
нүүдые бэелүүлжэл, шэнэ
жэлэй зорилго дүүргэхэ арга
дохо болоно. Тиин Бэшүүрэй а
тэ эбэртэ бодо малай үүлтэр һ
руулха хэрэг, газарай элдүү
һайжаруулха, үтэгжүүлгэ
ашаглаха ябадал ямар хэмжээ
һээ эхилэн хэгдэжэ байнаб гэж
лэхэ зуураа, аймагай Соведэй
сэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ
Б. Н. Санжиев эндэ нютагай
дуудэй үүргэ, үүсхэл тон ехэ
шанартай гэжэ онсолон тэмдэг

Нютагай ажахынуудта Совет
зүгһөө үзүүлэгдэдэг ашата нүлөө
путадуудай эдэбхитэй хүдэлмэр
эхитэй. Аймагай, сомоной, сел
Соведүүдэй депутадуудай оло
үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажал
суг хүдэлһэн нүхэдтөө түрүү
харуулхые оролдодог. Жэшээ
Охин-Булагай сельскэ Соведэй
тадуудай 40 процентнь «Дзер
ский» совхозой мал ажалай
отарануудта хүдэлдэг. Үндэр бү
тэй ажалай түлөө социалис мүр
нэй түрүү зэргэдэ тэдэнэр
ябадаг. Мүнөө энэ совхозой
тив аймаг соогоо бултанһаа
тэйгээр малай үүлтэр һайжаруу
ургаса дээшэлүүлгын шэнэ
околнуудые нэбтэрүүлхые ор
Мал харууһалгын ашаг үрые
хын хойноһоо тэмсэлэй түр
амжалта нёдондо туйлагдаа
болохо. Совхозой үнеэн бү
2200 литр һүн һааг
хонин бүриһөө 3,3 кило
нооһон хайшалагдаһан, зуун э
бүхэнһөө 90 хурьган, 84 тугал
таһан, эмэ гахай бүхэнһөө 11
шоонхо тэнжээгдэһэн байна.
туйлалта саашадаа улам бүри
шэлүүлэгдэхэ байха. Сельскэ
дэй, гүйсэдхэхэ комитедэй
хараата түсэб соо хүдөө а
продукци элбэгээр абадаг болох
арга боломжонууд али али та
зүбшэн хэлсэгдэхээр. Совхозой
рекцидэ бодото туһаламжа
һайнаар үзүүлэгдэхээр һанааш
дана.

Үдэр үдэртэ шухала хэрэг эрх
ябуулхынгаа хажуугаар, холын
раата шухала асуудалнуудые
хэхые нютагай Соведүүдэй
болоһониинь ехэ һайшаалтай
нүхэр Санжиев онсолон тэмдэ
Тиин мүнөө үеын эрилтэдэ
самаар ажал хэрэгээ ябуулхын
да совет хүдэлмэрилэгшэдэй
нууд һайн бэлэдхэлтэй байха
тэй. Сомсельсоведүүдэй түрүү
нэр, секретарьнуудаар эрдэм
сал һайнтай, эмхидхэхы хүдэлм
дүй дүршэлтэй, тусхай мэргэж
хүнүүдые дэбжүүлхые оролдо
гэжэ нүхэр Санжиев мэдүүлбэ.
лэй үедэ нютагай Соведүүдэй
сэдкомой түрүүлэгшээр хоёр
гурбан агроном, нэгэ эконо
дэбжүүлэгдээ. Сомсельсоведүүдэй
секретарьнарай 7-нь дээдэ һур
литай хүнүүд һунгагданхай.

Аймагай Соведэй гүйсэд
дэргэдэ капитальна бари
таһаг бии болгохо гэһэн дура
нүхэр Санжиев дэмжэбэ.
элүүрые хамгаалгын хүдэлмэри
жаруулхын тулада аймгүйсэдк
элүүрые хамгаалгын таһаг бай
ха саг тулаа гэжэ тэрэ дурадх
байна.

Улаан-Үдэ городой Октябр
районой Соведэй хүдэлмэриие
үргэдхэхэ, аша нүлөө ехэтэй б
хо хэрэгтэ ниитын эмхинүүдэй
шадамараар хэрэглэхэ шухала

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

АРАДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭД— ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат А. Б. БАРДОНОВОЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд! Манай республикын ажалшад гүрэнэй засагай ехэ дээдэ зургаанаа—Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын наймадахи зарлалай Верховно Соведые 1971 оной июниин 13-да һунгаһан байгаа.

Верховно Соведые, мүн гүрэнэй засагай бусадшье зургаануудые һунгалга политическэ ба ажалай туйлай ехэ эдэбхи үүсхэлэй оршон байдалда, КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй тэмдэг доро үнгэрбэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта политическэ ба эмхидхэлэй дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө һэн. Списогтэ ороһон һунгагшадай 99,91 процентнь һунгалтада хабаадаба.

Һунгалтада хабаадаһан бүхы һунгагшадай 99,77 процентнь Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудай түлөө дуугаа үгэһэн байба. Һунгуулиин бүхы округуудаар дэбжүүлэгдэһэн кандидадууд һунгагшадай дуунуудай олонхинень абаһан байна.

Нүхэд депутадууд! Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Мандатна комисси Верховно Соведтэ һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые шалгажа үзэбэ.

Бүридхэлдэ абтаһан 137 кандидат бултадаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудаар һунгагдаһан, республикын Верховно Соведтэ тэдэнэй түлөөлэгшэд болоһо байха эрхэ өөһэдынгөө һунгагшадһаа абаһан байна.

Нүхэд депутадууд! Һая һунгагдаһан депутадууд тухай тоо, мэдээнүүдые харуулхыемни зүбшөөгыт.

Үйлэдбэри дээрэ сэхэ ажаллажа байгшад—промышленна предприятинуудай, барилгын эмхинүүдэй, транспортын, совхозуудай 42 хүдэлмэришэн, 15 колхозник депутадуудаар һунгагдаба. Тэрэнь Верховно Соведэй бүхы депутадуудай 41,61 процентнь болоно. Эдэнэр бултадаа — үйлэдбэриин түрүүшүүл, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ ашата туһа нэмэрээ шэн зоригто ажалаараа оруулдаг.

Промышленна предприятинуудай ба совхозуудай 12 хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэд, наука, культура, искусство, литература, хэблэл, гэгээрэл ба элүүрые сахилгын 8 хүдэлмэрилэгшэд депутадуудаар һунгагдаа. Партийна, совет, профсоюзна ба комсомолой 53 хүдэлмэрилэгшэд, Совет Армиин 4 түлөөлэгшэд депутадуудай тоодо оролсоно.

Депутадуудай 91,24 процентнь Советскэ Союзай орден ба медальнуудаар шагнагдаһан, 8 депутат хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Манай ороной эхэнэрнүүдэй эрэшүүлтэй адли тэгшэ эрхэтэй байһаниинь социалис демократизмые эли тодоор харуулна. Политическэ, ажахын ба соёлой бүхы ажабайдалда эхэнэрнүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэһэн саг үргэлжын оролдолго Коммунис парти, Совет правительство гаргажа байдаг. Республикын Верховно Соведэй депутадуудай 32,12 процентнь эхэнэрнүүд юм.

Депутадуудай 91-ниинь — КПСС-эй гэшүүн ба гэшүүндэ кандидадууд, 46-ниинь—партийнабэшэ хүнүүд.

Элдэб наһанай хүнүүд республикын Верховно Соведтэ һунгагданхай. Тэрэнь доро дурсагдагша тоо, мэдээнүүдһээ харагдана: депутадуудай дунда 30 хүрэтэр наһанай хүнүүд— 16, 30-һаа 40 хүрэтэр наһанай хүнүүд—31, 40-һөө 50 хүрэтэр наһанай хүнүүд—64, 50-һаа дээшэ наһанай хүнүүд—26.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай эрдэм һуралсал тухай тоо, мэдээнүүд хадаа манай республикын соёл культура, гэгээрэл болбосоролоо хүгжөөхэдөө туйлаһан амжалтыень харуулна. 81 депутат дээдэ эрдэмтэй, 16 депутат дунда ба тусхай дунда эрдэмтэй. Тиимэ болохолоороо, депутадуудай 62 процент шахуунь дээдэ ба дунда эрдэмтэй болоно. Эрдэмэй нэгэ доктор ба гурбан кандидат депутадуудай дунда бии.

Зургаан үндэһэ яһанай түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо 60 буряад, 71 ород, 3 украинец, 1 армян, 1 грузин, 1 эвенк республикын Верховно Соведтэ һунгагдаһан байна.

Верховно Соведүүдэй состав нилээд шэнэлэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Бүхы депутадуудай дундаһаа 87-ниинь долоодохи зарлалай Верховно Соведэй депутадууд байгаагүй.

Депутадууд тухай тоо, мэдээнүүд иимэ байха юм.

Һунгагдаһан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгые заседани дээрээ хаража үзөөд, Мандатна комисси иимэ тогтоол гаргаба:

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна комиссиин хүргэһэн һунгуулиин бүхы документнүүдые, тус бүри депутат тушаа материалнуудые шалгажа үзөөд, Верховно Соведэй мандатна комисси иигэжэ тодоруулба:

1. Буряадай АССР-эй Конституцитай, Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Дүримтэй хүсэд зохилдуулан, тэдэнэй үндэһөөр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд һунгуулиин бүхы округуудта һунгагдаба.

2. Һунгуулиин али нэгэн округто дахин һунгалта үнгэргэхэ шалтагаан байхагүй, мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые һунгаха үедэ Буряадай АССР-эй Конституци гү, али Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ дүрим эбдэбэ гэһэн гомдол ба мэдүүлгэнүүд һунгуулиин округуудташье, мүн һунгуулиин Центральна комиссидашье ороогүй.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин заседаниин зал соо.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

НҮХЭР Б. С. СЕМЕНОВОЙ ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

(Түгэсхэл. Эхининь 2-дохи нюурта).

партиин райкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. Д. Чукаев** онсолон тэмдэглэбэ. Микрорайонуудта эмхидхэгдэһэн депутадуудай бүлэгүүдэй олонхинь эдэбхитэй һайнаар хүдэлнэ. Үйлсэ, кварталнуудые болбосон түхэлтэй болгохын, олоной газарта нийтын гурим наринаар сахихын тулада депутадууд арад зоной дунда ехэхэн эмхидхэлэй, ойлгуулалжын хүдэлмэри ябуулна. Урдаа табиһан зорилгонуудаа һайнаар бэелүүлхын түлөө депутадуудай бүлэгүүд хоорондоо социалис мүрысөө эмхидхэжэ, ажал хэрэгээ урагшань татана гэжэ нүхэр Чукаев тэмдэглээд, энэ талаар олон тодорхой баримта жэшээнүүдые дурдаа. Районой Соведэй гүйсэдкомой дэргэдэ штатнабэшэ таһагуудай байгуулагдаһан, гүйсэдхэхэ комитедтэ ехэхэн туһа хүргэдэг байһан тухайнь хөөрөө.

Партиин райкомой бюро Соведэй түсэб зүбшэн баталхаһаа эхилээд, хүдэлмэриинь тодорхойгоор, аша үрэ ехэтэйгээр хүтэлбэрилхэ тухаа оролдолго гаргадаг, хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхые оролдодог. Партиин райкомой бюрогой заседани районой Соведэй гүйсэдкомой урда табигдаһан шухала зорилгонуудые зүбшэн хэлсэдэг, хүдэлмэриин шэглэл тодорхойлдог. Депутадуудай һуралсал эмхидхэхэ, семинар-зүблөөнүүдые үнгэргэхэ хэрэгтэнь гүйсэдкомдо партиин райкомой зүгһөө зохихо туһаламжа хүргэгдэдэг байна.

Тэрэтэй хамта районой Соведэй, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэридэхи дутагдалнууд эсэслэн усадхагдаа гэхын аргагүй. Дээдын зургаануудай болоод, өөһэдынгөөшье абаһан тогтоол, шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо гүйсэдхэхэ комитет, депутадуудай комиссинууд хиналта, шалгалта һулаар хэнэ. Манай райондохи байдал ариг сэбэрэй талаар дутагдалтай. Тус асуудал районой Соведтэ хоёр дахин зүбшэгдэһэн, дэлгэрэнгы тогтоол абтаһан. Теэд тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта һулаар ябуулһанай, зохихо эмхидхэхы хүдэлмэри бэелүүлээгүй дээрэһээ абтаһан тогтоолнууд дүүргэгдээгүй, микрорайонуудта, квартал, үйлсэнүүдтэ, предприятинуудта ариг сэбэр сахиха, болбосон түхэлтэй байдал олгохо талаар мүнөө хүрэтэр бииратай юумэ хэгдээгүй. Саашадаа тогтоол, шиидхэбэринүүдэй хойноһоо хиналта эрид һайжаруулжа, хараалһан хэрэгээ хүсэндэнь хүргэхын тулада районой Совет, сагүргэлжын комиссинууд, гүйсэдком нэтэрүүгээр оролдохо зэргэтэй.

Шэнээр тогтоогдожо байһан кварталнуудта, жэшээлхэдэ, районой 18-дахи кварталда, арад зоной эрилтэ хангалга муу гэжэ нүхэр Чукаев хэлээд, олон жэшээ, баримтануудые дурдаба. Арбан наймадахи кварталда шэнэ һургуули, магазин, столово, гэр һуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудые баяын сагта бариха асуудал шиидхэхыень республикын Министрнүүдэй Соведтэ хандаба.

Барилгын хүдэлмэри үргэдхэхын, шанарыень һайжаруулхын тулада гансашье техникын хүсэн хэрэгтэй бэшэ, үшөө һайн эмхидхэл шухала гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Харгы, үйлсэ һайжаруулха зорилготой элдэб зургаануудай мэдэлэй олон янзын жэжэ предприятинуудые нэгэдхээд, горсоведэй мэдэлдэ оруулбал, ажал хэрэгынь урагшатай, бүтэсэтэй байха һэн ха гэжэ нүхэр Чукаев һанамжалба. Районой мэдэлэй газар дээрэ байдаг предприятинуудай сэбэр олзо оршоһоо райсоведэй бюджедтэ мүнгэнэй үгтэдэг болоо һаа, үйлсэ, харгы заһаха, модо, сэсэг һуулгаха, тариха хүдэлмэри нилээд үргэнөөр хэхэ арга олдохо байна гэжэ тэрэ дурадхал оруулаа.

Соведүүдэй хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл согсолоод, республикын Верховно Соведэй Президиумэй тусгаар бюллетень, мэдээсэлнүүдые хэблэдэг хүнүүдые экскурсида эльгээжэ, һайнаар хүдэлдэг Соведүүдэй ажал ябуулгатай танилсуулдаг байбалнь, ехэ һайн хэрэг үүсхэгдэхэ байгаа гээд нүхэр Чукаев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Сэлэнгын, Хориин аймагуудай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэнэр нүхэд **К. Д. Лубсандоржиев, И. И. Трофимов** гэгшэд нютагай Соведэй хүтэлбэрилэгшэдэй, депутадуудай хүдэлмэриин шэнжэ шанарыень мүнөө үеын эрилтэтэй зохилдуулан һайжаруулха, эмхидхэлэй хүдэлмэриин онол аргые нарижуулха шухала байһан тухай тусхайлан хэлээ. Эдэбхи гарган хүдэлхые хүсэдэг Соведэй хүдэлмэрилэгшэд нютагтаа үүсхэгдэһэн шэнэ юумэндэ халуунаар хабаадалсадаг. Сэлэнгын аймагай Жаргалантын сомоной Соведэй гүйсэдком, хүдөө ажахын комисси тэндэхи Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо таримал ногоотой бэлшээриин газар бии болгохо хэрэгтэ тон эдэбхитэйгээр хабаадаа. Бүхы Сэлэнгын аймаг соо эгээл түрүүлэн 207 гектарта таримал ногоотой бэлшээри бии болгогдоод, мүнөө түлэг ашаглагдажа, колхоздо ехэ ашаг туһа хүргэжэ эхилэнхэй. Зунай сагта тугалнуудые тусгаар һайн бэлшээридэ, нэмэлтэ тэжээлдэ байлгажа, намар болотор тус бүриин шэгнүүр 230 килограммда хүргэхэ гэһэн үүсхэл Хориин аймагай Үдын совхозой Доодо-Голой отделениин малшад гаргаа. Тэрэниинь бүхы аймаг дотор үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ депутадууд, хүдөөгэй эдэбхитэд халуунаар хабаадалсажа байна гэжэ нүхэр Трофимов хэлээ.

Нүхэр Б. С. Семёновой элидхэл тушаа үгэ хэлэлгын түгэсхэлдэ партиин обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. У Модогоев** республикын нютагай Соведүүдэй урдахи гол зорилгонуудые тодорхойлон, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Верховно Соведэй сесси зүбшэгдэһэн асуудалаар «Республикын нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриие КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин үндэһөөр һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» гэһэн тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаа.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд (зүүн гарһаа) — Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэн С. В. Бузаева, нооһо угаадаг фабрикын сортировщица О. Х. Башинова, барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын шэрдэгшэ Е. Н. Федоренко гэгшэд сессиин үедэ. Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ГАБШАГАЙШУУЛ ТҮРҮҮЛНЭ

XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд түрэл Коммунис партиингаа XXIV съездын шиидхэбэриие бэелүүлхын, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө габшагайгаар ажаллажа байнхай. Энэ колхоз хахад жэлэй түсэбэй ёһоор гүрэндэ 2750 центнер һү тушааха даабаритай аад, майн 10-да ажахын һаалишад тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргээ гэхэ гү, али бэлэдхэлэй пунктда 3355 центнер һү тушааһан байна.

Хахад жэлэй түсэб амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ О. Пиртановагай даадаг Яригтын, мүн аймагай Соведэй депутат Ц. Аюшеевагай даадаг һүнэй фермэнүүд ехэхэн хубитаяа оруулаа. Эндэ ажахын эрхим һаалишад Д. Балбанова; Т. Жамбалова, М. Ринчинова, О. Пиртанова, Ц. Аюшеева гэгшэдэй аша габьяа ехэ.

Мүн колхозой хонишод 7521 хурьга абаха түсэбтэй аад, 7864 хурьга томо болгожо байнхай,

Г. БАДМАЕВ.

Баргажан.

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕВОЛЮЦИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ТАЛЫЕ ГЭРЭЛТҮҮЛЬЭН ОШОТО ГАЛНУУД

1921 ондо болоһон арадай революци монгол арад түмэнэй сүлөөлэлгын тэмсэлдэ угаа ехэ удха шанартай байһан юм. Октябриин революциин нээһэн түүхын шэнэ үе сагта энэ революци боложо, дэлхэйн хубисхалта дэбжэлтын шухала хубинь болоо һэн. Арадай революци хадаа урагшаа хүгжэхэ үрэн зам монгол арадай үмэнэ нээгдэжэ үгэһэн байна. Марксистско-ленинскэ үзэл сурталые. В. И. Ленинэй заабариие хүтэлбэри болгон, МНРП оронoo хүгжөөхэ капитализмбэшэ зам шэлэһэн байна. Гээгдэжэ ябаһан оронууд болон арадууды түрүү оронуудай илаһан пролетариадай туһаламжаар капитализмбэшэ замаар хүгжөөхэ гэһэн ленинскэ сурталай тон зүб байһые Монгол ороной дабшаһан 50 жэлэй түүхэ гэршэлнэ.

Монгол арад уласай социализм бэшэ дабшаһан түүхэ даншье бэшэн байгаагүй юм. Илалта туйлаһан арад зон, тэрэнэй парти хадаа ламанар, нюдарган баяшуултай тэмсэйэн, хариин булимтарагшадай олон зуун жэлдэ дарлаһанай үлэгдэл — барга байдал усадхахын тулада ехэ хүдэлмэри хэһэн байна.

Монгол ороной гээгдэлые усадхаха, феодализмһаа социализмда орохо шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн гэхэдэ, мүнөө үе сагай промышленность байгуулха хэрэгтэй байгаа. Арадай революциин иламсаар МНРП өөһэдын промышленность байгуулха хараа шугам баримталһан байна. Энээнгүйгөөр ороноо урагшань хүгжөөхын аргагүй байһаниинь элитэ. МНРП-гэй III съезд, Арадай 1-хи Ехэ хурал (1924 он) Монгол ороной экономическа хүгжэлтын хараа шугам тодорхойлходоо, промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ һаналаа табиһан байна. Өөһэдын промышленность байгуулха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдодог һэн даа. Гээгдэнги орон нютаг байһан гэшэбди. Энэнь ехэ һаад тойбо табадаг бэлэй. Хооһон газарта промышленна предприятинуудые байгуулха ушартай болоһон юм. Иимэ ехэ хүдэлмэри эхилхын тулада бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй байба. Тиигэжэ арадай революциһаа хойшо олон жэлэй туршада монгол арад ашаг шэмэ багатай мал адууһа үсхэбэрилжэ байһан юм. Промышленна предприятинуудые бариха хүдэлмэришэд, инженернүүд, технигүүд дуталдадаг бэлэй. Арадай революциин хүгжэн дэлгэрхэ тума, Советскэ Союзтай холбоо барисаанай улам үргэдэн хүгжэхэ бүри эдэ бүхы бэрхэшээлнүүд дабагдаһан юм.

Гушаад оной үеэр Монгол орондо томо промышленностиин үндэһэ һуури табигдаа бэлэй. 1933 ондо Хатхылай оньһожоруулагдамал нооһо угаадаг түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулагдаа. Түрүүшын томо промышленна предприяти — Улаан-Баатартахи промкомбинат 1934 оной мартда ашаглалгада үгтөө. Промышленностиин хүгжэхэтэй хамта түлишын ба энергетическэ һалбари бии болгохо хэрэгтэй болобо. Тиигэжэ промышленна продукциин 20 процентые гаргадаг шэнэ һалбари бии болоһон юм. Монгол орондо өөрын промышленность байгуулхада, ганса экономическа бэшэ, мүн политическэ ехэ удха шанартай байгаа. Индустриин хүгжэхэтэй хамта ниитын шэнэ хүсэн болохо хүдэлмэришэн анги бии боложо эхилээ. Социалис байгуулалтын түлөө монгол арад уласай тэмсэлые энэл анги толгойлоо бшуу.

Нациснальна промышленность байгуулжа хүгжөөхэ хэрэгтэнь Советскэ Союзай үзүүлһэн алибаа туһаламжа ехэ удха шанартай байгаа. Эдээниинь тон хураангыгаар тоолоходо, иимэ: промышленность, транспорт, хэлхеэ холбоондо хэрэглэгдэхэ машинанууд, түхеэрэлгэнүүд, барилгын материалнуудаар, өөһэдынгөө хүсөөр, мүнгэ зөөреэр СССР промышленна предприятинуудые барилсаа, Монгол ороной байгаалиин баялигуудые совет мэргэжэлтэд шэнжэлэлсэдэг, МНР-эй промышленностьда хүдэлхэ инженернүүд, технигүүд Советскэ Союзда бэлдэгдэдэг байһан. Промышленностиин, транспортын, худалдаа наймаанай, мүнгэн сангай монгол-совет холимол предприятинууд ба организацинууд Монголой экономико хүгжөөлгэдэ ехэ туһа хүргэһэниинь элитэ. Монгол мэргэжэлтэдэй бэлдэгдэжэ, үнэн бэеэ бэелхэтэйнь хамта эдэ предприятинууд Монгол гүрэнэй мэдэлдэ ородог һэн.

1940 онһоо Монгол орон хүгжэлтынгөө шэнэ шатада ороо — социализм байгуулжа эхилээ. Феодализмһаа социализмда орохо үедэ олон онсо шэнжэнүүд дайралдадаг байгаа. Тиигээшье һаа, социализмын замда ороһон бүхы оронуудтал адли, ниитын гурим ёһонуудай үндэһөөр Монголдо социалис байгуулалта бэелүүлэгдэнэ. Советскэ Союз болон социалис бусад оронуудай хани харилсаанда түшэглэн, революциингаа социалис шатада монгол арад түмэн социалис индустри байгуулха, хүдөө ажахые хамтадхаха, соёлой хубисхал хэхэ — иимэ зорилгонуудые шиидхэһэн байна. Социалис шатадахи Монголой экономическа хүгжэлтын онсо шэнжэ гэхэдэ. арадай ажахые түсэблэдэг болоо һэн. 1941 онһоо арадайнь ажахы жэл жэлээр түсэблэгдэдэг, 1948 онһоо табан жэлэй түсэб табигдадаг болоһон юм.

Революциин социалис шатада промышленностиин хүгжэлтын ябаса улам түргэдэһэн, һалбаринуудынь олошороһон байна. Энергетикэ, нефтиин, горнорудна, металл болбосоруулдаг, барилгын, модо бэлдэдэг текстильнэ болон бусад һалбаринууд бии болонхой. Табяад онуудһаа Монголой промышленность бүришье хурданаар хүгжэжэ эхилһэн түүхэтэй. Энэ үедэл мүнөөнэй техникээр зэбсэгжэһэн томо томо предприятинууд баригдаа, урдань байһан фабрика, заводууд шэнэлэн үргэдхэгдөө. Табяад оной тэн багаар ороной промышленна үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтые томо предприятинууд тодорхойлдог болоо. 1940 онойхитой жэшэхэдэ, 1960 ондо промышленностиин гаргадаг продукци 5,4 дахин ехэ болонхой, энэнь бүхы продукциин хэмжээн соо 42,2 процент болоод байба.

Иигэжэ промышленностиие, тэрэнэй һалбаринуудые үргэнөөр хүгжөөһэнэй ашаар аграрна байһан Монгол орониие аграрно-индустриальна гүрэн болгохо аргатай болоһон байна.

Монгол орон түүхынгээ шэнэ шатада — социализм байгуулгые түгэсхэхэ шатадаа оробо гэжэ 1961 ондо болоһон МНРП-гэй XIV съезд тэмдэглээ һэн. Социализмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха гээшэ энэ үеын хүгжэлтын гол удха болоһон юм. Энээнһээ үндэһэлэн, ороноо социалис индустритай болгохо хараа шугам энэ съезд тодорхойлоо һэн. Хожомынь, 1966 ондо болоһон МНРП-гэй XV съезд энэ хараа шугамые саашаданнь үргэлжэлүүлхэ гэһэн юм. Ойрын сагта ороноо индустриально-аграрна орон болгохо зорилго парти табина гээд тус съезд дээрэ абтаһан шэнэ программа дотор бэшэгдээ һэн.

МНР-эй Зүүн-Баяндахи нефть илгадаг заводой юрэнхы түхэл.

«Монгол улас» гэжэ альбомһоо абтаба.

Монгол орон социалис бусад оронуудтал адли уласхоорондын социалис ажалай хубааралгые хараадаа абалсаха ёһотой байба. Промышленность хүгжөөхөөр түсэблэхэдөө, Монголой Арадай Республика байгаалиин хэбтэшэ баялигуудые, арадай ажахын эрилтэнүүдые хараадаа абалсана, экономическа талаараа хэр шухалаб гэжэ харадаг байна.

1962 ондо Монголой Арадай Республика Экономическа харилсан туһалалсалгын соведтэ ороо. Энэ ушар ороной экономическа хүгжэлтые улам хурдадхаа. Бэе бэедээ алибаа туһаламжа үзүүлхэ гээшэ социалис интернационализмын таһаршагүй хубинь мүн. Монгол орон аха дүү социалис гүрэнүүд хоёрой хоорондохи харилсаан эгээл иимэ үндэһөөр бэелүүлэгдэнэ.

Шэнэ техникын үндэһөөр хүдэлжэ байһан предприятинуудые шэнэлэн үргэдхэхэ, шэнэнүүдые бариха хэрэгтэ арадай засаг ехэ мүнгэ зөөри зорюулдаг байна. 1960 — 1970 онуудта Советскэ Союзай болон социалис оронуудай туһаламжаар промышленна 130 предприяти баригдажа ашаглалгада үгтөө һэн. Гадна промышленностиин шэнэ шэнэ һалбаринууд бии болонхой. Арадай ажахын түлишэ-энергетикын бааза булюу түргэнөөр хүгжөөгдэнэ, ороной энергетикын нэгэ системэ байгуулха хэрэгтэ эхи табигданхай. Промышленностиие орон доторoo зүбөөр хубаарилан хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Ороной холын нютагуудаар промышленна районууд бии боложо эхилэнхэй. Гурбадахи табан жэлэй үедэ (1961—1965 онууд) Дархан хото шадар хоёрдохи промышленна район бодоһон байна. 1960 ондо Дархан түмэр замай багахан станци мэтэ һуурин байһан. Энэл жэлэй намар түлишын-энергетическэ томо районой эхин табигдаһан юм. Советскэ Союзай туһаламжаар богонихон саг соо Дархан-Шарынгол гэжэ хүсэтэ шэжэм утаһанай үндэр лини, түмэр зам татагдаа, томо гэгшын элеватор, хэдэ хэдэн заводууд болон цехүүд, теплоэлектроцентраль байгуулагдаа. Орон доторo эгээл томо Шарынголой шулуу нүүрһэнэй уурхай Дархан шадар бии болоо. Дархан хотодо цемент, силикатна хирпиисэ гаргаха заводууд баригдажа ашаглалгада үгтэнхэй. Мүнөө Дарханай индустриальна район орон доторхи промышленна продукциин 8 процентые үгэнэ, Сэлэнгын (Сүхэ-Баатарай) район — 6 процент үгэнэ. Ороной зүүн зүгтэ Чойбалсан хото шадар промышленна шэнэ түб бодожо байна. Энэнь гурбадахи томо район болохо юм.

Арадай ажахыдахи промышленностиин һуури хэлбэришэгүйгөөр ехэ болоно. Мүнөө Монголой экономическа хүгжэлтын шэглэл промышленность боложо байнхай. Ороной бүхы продукциин 60 процентыень промышленность үгэнэ. Дүрбэдэхи табан жэлэй үедэ (1966-1970) промышленность хүгжөөхэ талаар шэнэ алхам хэгдэнхэй. 1965 онойхитой сасуулбал, 1970 ондо промышленна продукци 1,6 дахин ехэ болоо, дунда зэргээр жэлдээ 9,9 процентээр ехэ болодог байба. Тиихэдээ бүхы промышленностьда орходоо гол шухала һалбаринуудай продукци жэлдээ бүришье ехээр абтадаг һэн. Ороной промышленна продукциин хэмжээн соо 1967 оной сэнгээр харахада, «А» бүлэгэй промышленна продукци 52,6 процент болоно. Мүн хүн бүхэндэ хүртэсын талаар промышленна гол продукцинуудые гаргалга ехэ болонхой. **1970 ондо Монголой промышленность 1922 ондо гаргаһан бүхы продукциин тухайе 11 минута соо үйлэдбэрилдэг болоод байба.** Индустриальна талаараа хүгжэнги орон болоһыень эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

Промышленностиин ехээр хүгжэхэтэй хамта, Монгол ороной, гадаадын худалдаа наймаан эли бодоор хубилаа. Гадаадын оронуудта худалдадаг бүхы эд бараанай хахадынь промышленна продукци болоо. Иимэ болохолоороо арадай ажахын бэшэ бэшэ һалбаринуудта промышленность ехэ нүлөө үзүүлдэг болонхой. Индустриализаци бэелүүлхэ үедэ Монголой ехэ тала дайдаар мүнөө үеын промышленна предприятинууд бодоо, түмэр зам татагдаа, шэнэ шэнэ хотонууд, болбосон түхэлтэй хүдэлмэришэдэй тосхонууд бодоо. Сүхэ-Баатар, Дархан, Шарынгол, Чойбалсан, Сайншанд гэхэ мэтын хотонууд Монгол ороной түхэл шэнжые ондоо болгожо байна.

Монголой Арадай Республикые индустритай болгохо хэрэгтэ Советскэ Союз, ГДР, ЧССР, Польшо, Венгри, Болгари интернациональна туһаламжа үзүүлээ. Социалис бүхы оронуудтай нигэжэ харилсан туһалалсаһанай ашаар Монгол орон экономическа хүгжэлтынгөө хэмжээе түрүү социалис оронуудай хэмжээндэ дүтэлүүлжэ шадаа. Индустриализаци бэелүүлхэ үедэ хүдэлмэришэн ангиин тоо жэлһээ жэлдэ олошороо, профессионально-техническэ училищинуудые дүүргэһэн залуушуул, мүн ниитэ эрдэмэй һургуули дүүргэгшэд хүдэлмэришэн ангида нэмэжэ ороно. Социалис хубилалтын болохо, хүдэлмэришэн ангиин олошорхо тума МНРП-гэй социальна бүридэл мүн лэ хубилна. Хүдэлмэришэн ангиин дундаһаа түрүү хүнүүд партида ороно. Мүнөө МНРП-гэй гэшүүдэй бүридэл иимэ гэбэл: 29,6 процентнь хүдэлмэришэд, 21,5 процентнь хүдөө ажахын хамтаралнуудай, 48,9 процентнь интеллигенциин түлөөлэгшэд мүн.

1971—1975 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб хадаа Монголой Арадай Республикые индустриально-аграрна гүрэн болгохо хэрэгтэнь шухала шата болохо юм. Байгша оной июнь һарада болоһон МНРП-гэй XVI съезд ороной промышленностиие хүгжөөхэ зорилго тодорхойлһон байна. Энэ үедэ промышленна продукци 53—56 процентээр, жэлдээ дунда зэргээр 9 процентээр ехэдхэхэ зорилго табигдана. Энээнэй ашаар 1975 ондо бүхы продукциин 40 процентнь промышленностьһаа абтаха, национальна олзо доходые 27 процентээр ехэдхэхэ зорилго табигдаба.

Мүнөө Монгол орониие — социализмын интернациональна барилгын агууехэ талмай болоо гэжэ нэрлэхэдэ алдуутай бэшэ. Шэнэ шэнэ электростанцинууд, шулуу нүүрһэнэй уурхайнууд, эдеэ хоолой предприятинууд, промышленна районууд—эдэ бултадаа аха дүү оронуудай мэргэжэлтэдэй туһаламжын ашаар бодоо. Ушар иимэһээ ойрын жэлнүүдтэ МНР-тэ промышленность арадай ажахын гол шухала һалбари болохонь лабтай. Аграрно-индустриальна байһан ороноо индустриально-аграрна болгохо гээшэ МНРП-гэй, монгол арад уласай шухалын шухала зорилго мүн. Хубисхалша партиингаа ударидалга доро, социалис хани барисаанай аха дүүгэй бүлэ соо Монголой арад түмэн социализмын замаар урагшаа дабшана.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
Түүхын эрдэмэй доктор.

Д. НАЦАГДОРЖ

МИНИИ ЭЖЫ

Монголой үзэсхэлэнтэ Саран гуаа,
намайе түрэһэн эжы.
Ирагуу һайхан эгэшэг дуугаараа
бүн-бүн бүүбэйлһэн эжы.
Зөөлэн сагаан гараараа
хүдэлгэн үндылгэһэн эжы.
Зүйтэй уран үгөөрөө
һурган хүмүүжүүлһэн эжы.

ГАЙХАЛТАЙ

Хара малгайтай залуу эхэнэрэй
Һайхыень би ехэтэ магтанам.
Халзан толгойтой тэрэнэй нүхэрэй
Хабыень би баһал гайханам.

СУРАНЗАН

Сагаан байшангай хажууда
Улаан малгай туяарха юм.
Улаан малгайн доогуур
Хасар шарай гэрэлтэхэ юм —
Сэбэрхэн һайхан залуу басаган
Минии сэдьхэл буляаха юм.

НЭМЭЭГДЭҺЭН ПЕНСИ ХЭНДЭ, ХАЙШАН ГЭЭД ТҮЛЭГДЭХЭБ?

Газетымнай уншагшадһаа иимэ асуудалтай бэшэгүүд редакцида абтана. Тэрэ нииие тайлбарилжа үгэхэ гуйлтатайгаар Буряадай АССР-эй Социальна тэдхэмжын министерствын гүрэнэй пенси ба туһаламжын таһагай начальник А. Н. Резниковада хандаһан байнабди. Үгэһэн харюуень доро толилхомнай:

Совет арадай ажаһуудал һайжаруулха тухай КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1971 оной июниин 3-най Указаар, пенсидэ гараһан хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай, мүн колхозуудай гэшүүдэй пенси нэмээгдэхээр хараалагдаба.

Хэнэй пенси нэмээгдэхэб?

1971 оной июлиин 1-һээ үндэр наһатай болоһон хүдэлмэришэд, алба хаагшадай пенси 30 түхэригһөө 45 түхэриг хүрэтэр нэмээгдэхэ байна. Тиимэһээ үндэр наһатай болоһон бүхы пенсионернүүд урдань 45 түхэригһоо доошо пенси абадаг байһан һаа, мүнөө пенсинь 45 түхэриг хүрэтэр нэмэхэ. 60 ба 60-һаа доошо түхэриг хүлһэ абагшадай салин тоолон гаргажа үгтэһэн пенситэй, дүүрэн бэшэ стажаар пенси абадаг үндэр наһатай бологшодой пенси хүдэлһэн сагайнь хугасаае хараадуулан тоологдожо, шэнэ гуримаар түлэгдэхэ. Тиихэдээ тэрэ хүн хэды жэлдэ хүдэлһэн стажтайб, пенсинь тэрээгээр тоологдон гаргагдаха юм.

Гадна городуудта, хүдэлмэришэдэй тосхонуудта ажаһуудаг бүхы пенсионернүүдэй пенси хүдөө ажахытай холбоогүй гэгдэн, дахин тоологдохо, тэрэшэлэн хүдөө нютагуудта һууһаншье һаа, тэдэнэр 1971 оной июлиин 1-һээ хүдөө ажахытай холбоогоо таһалаа гэжэ тоологдохо байна.

Урдань 12 түхэриг пенси абадаг байһан колхозой гэшүүдэй пенси ямар болохо гээшэб?

Колхозой гэшүүдэй тооһоо пенсионер болоһон үндэр наһатай шуулай пенси 12 түхэриг байһанаа 20 түхэриг хүрэтэр нэмээгдэхэ юм.

Тэрээнһээ гадна, үндэр наһатай бологшодой, инвалидуудай, тэжээдэг хүнөө алдагшадай абадаг бүхы пенсинь хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта тогтоогдоһон нормын ёһоор абадаг байһан салингайнь хэмжээгээр тоологдон гаргагдаха. Мүн эдлүүриин газаргүй гү, али газартайшье һаа, тэрэнь 0,15 гектарһаа дээшэ бэшэ байгаа һаань, тэдэнэй пенси городто ба хүдэлмэришэдэй тосхондо һуугшадтай адляар тоологдожо гаргагдаха болонхой.

Гансахан манай республикада хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай тооһоо пенсидэ гараһан 10 мянга гаран колхозой гэшүүдэй тооһоо пенсидэ гараһан 25 мянга гаран пенсионернүүд июлиин 1-һээ хойшо һураггүй ехэ пенси абадаг болохонь. Энэ категориин пенсионернүүдтэ һарадаа 232 мянга гаран түхэригэй пенси нэмэжэ түлэгдэдэг болохо байна.

Ажал хэжэ шадаха наһандаа колхозһоо гаража ошогшодто пенси түлэгдэхэ гү?

Колхозой гэшүүдтэ үгтэхэ пенси болон туһаламжа тухай Хуулиин статьяда пенси абаха эрхые тодорхойлһон хубилалта оруулагдаагүй. Тиимэһээ ажал хэжэ шадаха наһандаа колхозһоо гаража ошоһон хүнүүдтэ колхозой пенси абаха эрхэ олгогдоногүй.

Гүрэнэй пенси тогтоогдоходоо колхоздо хүдэлһэн стажань хараада абтахагүй байна.

А. РЕЗНИКОВА,
республикын Социальна тэдхэмжын министерствын пенси ба туһаламжын таһагай начальник.

Советскэ Союзай промышленностиин элдэб һалбаринуудай бүтээн гаргадаг 3 мянга гаран түхеэрэлгэнүүд гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ хүртэһэн байха юм. Тэдэнэй тоодо Брянск хотын машина бүтээлгын заводто гаргагдадаг, 1200 мориной хүсэтэй «ТЭМ2» түхэлэй тепловозууд оролсоно.

Зураг дээрэ; Брянскын машина бүтээлгын заводто хэгдэһэн «ТЭМ2» түхэлэй тепловоз.

АПН-эй фото.

Солбон АНГАБАЕВ

УЯНГАТА ШҮЛЭГЭЙ УТАҺАН

Минии поэзи дан хүшэрөөр,—
Минии һүлдэ эзэлэнхэй.
Минии поэзи дайн соогуур
Минии сэдьхэлдэ морилонхой.
Бии болохыегоо урдахана ши
Бэе соомни хэды нэгжэлгэ хээбши?!
Нүхэдтэймни наадуулха гэжэ оролдоош,
Наран доромни ямар бодолнуудые бодуулаабши?!
Би дүүлижэ ябаһанаа һананаб,
Би дүүхэйтэй уулзаһанаа һананаб.
Би хүндэ туһа хүргэхэ гэжэ оролдооб,
Баабай, эжыдээ баяраар энхэрээб.
Ши намда тэдэнэйм гүйлтаар ерээш.
Ши намда нүхэдэйм зууршалгаар ерээш.
Ами наһанайм алтан һолонго болоош.
Ажал дээрэм агуу багшадал һургааш.
Хээрэ ябахадамни хүтэлбэрилэгшэм ябааш.
«Бү бээрэ» гэжэ бүхы бэеым ши дулаасуулааш.

* * *

Хайшан гэхэдээ, Таанадни,
Айлшан бэшэбта, энэ дэлхэйдээ?
Хайшан гэхэдээ, Таанадни,
Найжань гэшэбта, энэ дэлхэйдээ?!

Хайшан гэхэдээ, Таанадни,
Байса хадань гээшэбта, эндээ?!
Хайшан гэхэдээ, Таанадни
Хүтэлбэрилэгшэдэнь адли гээшэбта?

Хайшан гэхэдээ, Таанадни,
Худэлмэри ажалдаа хүндэтэйбта?
Хайшан гэхэдээ, Таанадни,
Хүршэ, үүри нүхэдтэйбта?!

Дайн дажарайшье үедэ—
Һайн лэ зандаал ябанат.

—⊙—

Үндэрэй үндэр орьёл руу,—
Мүндэрэй мүнгэн суба руу,
Мүрөө гаргаха дуран
Мүнөө ерээ сэдьхэл руум.

Тиигээд байхадань, Заяамни,
Тухашарха гүш, али тулиха гүш?
Томожохо гүш, али яахамниб,
Тэрээ руу махаһанай хэрэг бии гү?!

Маха бадынгаа арсаашье һаань,
«Аха захагүй» бодол гэжэ бии.
«Аха захагүй» бодолой захираае
Аргагүй бэелүүлхэ ёһотойб.

Нарата энэ дэлхэйдэ
Шубуун бэшэ байгаашье һаа,
Шубуун шэнги бодолтойдо
Шулуушье шуулажа ниидэхэб!

—⊙—

Эндэхиин зондо эдеэн тиимэшье
Эндэ гэжэ хэлэхэдэ, шухала бэшэ.
Эдеэн эдээндэш эрилтэ бэшэ,
Эльгэ зүрхэндэнь ондоо юумэн хэрэгтэй.

Эндэхиин зондо шүлэг уншабал,
Эндэхиин зонтой зохидхоноор хөөрэлдэбэл,
Эльгэ зүрхэнэйнь эрилтэ ойлгожо,
Эндэхиин зонтой ээмээ ниилүүлхэш.

Лирикэшье ехэ хэрэгтэй бэшэ,
Шанга бодол, шадал хэрэгтэй.
Шабын түмэр дабтажа байһандал,
Шадалтай шүлэг эндэ хэрэгтэй.

«Гахай нохой»—газарайнь хэрэгһээ,
Ганса бэеэ тойруулдаг хүдэлмэриһөө
Гаража өөдөө дэгдэтэрээ
Гайтай шүлэгүүдые уншадаг һай.

Шангаар эдэнэй алхалжа гүйтэрнь,
Шабжаганама шүлэгүүдые уншадаг һай.
Шадамар болоторнь, залуу болоторнь,
Шэдэжэл байнһайб, шүлэгүүдээр эдэнээ.

Эдэнэй сэдьхэл зүрхые бултыень
Эдир шүлэгөөр эзэлһэйб, юрэдөө.
Унтаха бодоходонь урал аманһаань
Урдан гарадаг һай минии шүлэгүүд!

Поэзи эдэнэй хуби заяан болоһой,
Поли посхоодтошье ябажа ябахадань.
Поэзи эдэнэй ээд болоһой
Полевой стандаашье, гэртээшье һуухадань!

Минии шүлэгүүд эдэнэй гарта
Минаа-ташуурынь боложол шадаһай.
Муухай һайхыень ходол илгалсажа
Минии шүлэгүүд эдэнтэй ябалсаһай.

Юуб гэхэдэ би эдэнэй
Юумэ ехээр абаһан гээшэб.
Юумэн гээшэнь эдэнэй эльгэнэй
Дүүрэн бодолтой шүлэгүүд гээшэ.

—⊙—

Амиды мэндэ сагтаа
Алтан булагташ айлшалхаб.
Амиды мэндэ сагтаа
Ажабайдалыш һайхашаахаб.

Амиды мэндэ сагтаа
Аша үрыеш харюулхаб.
Амиды мэндэ сагтаа
Ажал хүдэлмэриш харуулхаб.

Амиды мэндэ сагтаа
Арюун нарантайш зугаалхаб.
Амиды мэндэ сагтаа
Галыш түлижэ налайхаб.

Багша Лениндэ багшалуулжа
Бүхы наһандаа ябахаб.
Амиды мэндэ сагтаа
Агуу партитаяа сугтааб.

АЛДАР СОЛЫН ТУГ БОЛОБО

Буряадай хүдөө ажахын институдай һуралсалай «Байгал» ажахыда Улаан туг хиисхэгдэн намилзашаба. Юун болоо гээшэб? Юрэ бусын ушар болоо юм аабы гэлдэн, хүн зон гайхалдаба.

Ушарынь гэхэдэ, үнгэрһэн июнь һарада ажахыда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн гаргагдаа. Посельскдэхи фермын һаалишан Людмила Мяханова үнеэн бүриһөө хэнһээшье ехэ—550 килограмм һү һааһан байба. Жэлэй эхинһээ тэрэнэй һаали үнеэн бүриин 2680 килограмм болонхой.

Нэгэ һара соо 550 килограмм. Энэнь тон һайн дүн, ехэ баяр! Тиимэһээ эрхим һаалишан Л. Мяхановагай амжалта тэмдэглэгдэн, ажахын түбэй бууса дээрэ ажалай алдар солын туг үргэгдэһэн байба бшуу.

С. ХАЛТУЕВ.
«Байгал» ажахын партбюрогой секретарь.

ШАТАР

ПЕТРОСЯН КОРЧНОЙ ХОЁР ДАХИН ТЭНСЭЭ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн совет гроссмейстернүүд Тигран Петросян Виктор Корчной хоёрой хоорондо үргэлжэлһөөр. Июлиин 6-да тэдэ хоёр хоёрдохи уулзалгаяа хэжэ, баһал тэнсэбэ. Тиин тоонь нэгэ бага ехэ—1:1 болобо.

Тиибэшье тэдэнэй хоёрдохи уулзалга, нэгэдэхиһээ тон ондоогоор үнгэрөө: сагаанаар В. Корчной наадаа, залһаа баруун гар тээхи столдо Петросян һуугаа, дебют ондоогооршье (новоиндийскэ хамгаалалгаар) эхилэгдээ. Тиин наадан эхинһээ «сагаантан» түрүүлһэндэл үзэгдэбэ. Тиигэбэшье һаа, 15-дахи ябадалай хэгдээд байхада, литераторнуудай түбэй байшан соо хараар наадагшын талада суглараад байһан залинта аадарай түлэнүүд таража эхилээ...

Дэлхэйн экс-чемпионой гайхалтай бэрхээр хамгаалжа шададагынь мэдээжэ. Ноёной хажуугаар сугларшоод байһан хара бодонууд иишэ тиишээ ябуулагдажа, балай айһанай тэмдэггүй, амгалан байдал эзэлбэ янзатай. Тиихэ зуураа сагаанаар наадагшые аюултай байдалда оруулжархиба. Петросянай зүгһөө добтолго эхилээ бшуу.

Хатуу тулалдаанай нэгэ тээшээ хараһыень ойлгоһон Петросян пиджагаа тайлажа, стулай нюрганда үлгэжэрхибэ. Удаань рояль дээрэ байһан өөрынгөө улаан термос абажа, ундаа харяаба...

Корчной тиихэдэ хүдэлнэшьегүй. Сүлөөнь үгы, сагынь шье бага болоо ха. Амжалтада найдахань дэмы шэнги. Тиибэшье 37-дохи ябадалаа хээд, Корчной тэнсэхые дурадхаба. Петросян тиихэдэнь зүбшөөгөө.

Тэдэнэй 3-дахи уулзалга үсэгэлдэр болобо.

В. БАБКИН.
(ТАСС).

Фишер Ларсениие шүүбэ

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хабаадагшад Роберт Фишер (США) Бент Ларсен (Дани) хоёрой хоорондо үнгэргэгдэһэн түрүүшын наадан орёо шанга тэмсэлээр үнгэрөө гээд Юнайтед Пресс интернэшнл агентствын шэнжэлэгшэ Денверһээ мэдээсэнэ.

Хараар наадаһан Ларсен француска хамгаалга хэрэглэһэн байна. Тээд наадажа эхилһээр тэрэ хүндэ байдалда ороо. Сагаанаар наадаһан Фишер добтолхо аргатай болоодхибо. Тэрэ нүгөөдэдөө рокировко хэхэ сүлөө забһар олгонгүйгөөр добтолжо, таатай һайн байдалаа гүйсэд хэрэглэжэ шадаа. Һүүлээрнь ноёнойнгоо урдахи хүбүү үгэхэдөө, Фишер добтолон орохо үшөө һайн байдалтай болобо.

Хоридохи ябадалай һүүлээр Ларсенай ноён аюулда ороод байба. Гэбэшье Фишер алдуутай ябадал хэжэ, нүгөөдэдөө һөөргэдэжэ добтолхо арга олгожорхёо. Тиин наадан шэнэ оршон байдалда үргэлжэлбэ.

Фишер ноёнойнгоо шанга добтолгодо нэрбэгдэхэдэ бэрсэеэ үгэхэ баатай болоо. Гэбэшье тэрэ үшөөл һайн байдалтай зандаа үлөө һэн.

Нааданай түгэсхэл шанга тэмсэлтэйгээр үнгэрбэ. Фишер хоёр хүбүүтэй, Ларсен дүрбэн хүбүүтэй байгаа. Зүгөөр сагаан хүбүүдэй нэгэн хоёр тэмээнэй хамгаалалта доро алхам хэхэдээ, бэрсэ гарахаар болоод байба. Хара бэрсэ энэ хүбүүнэй ябасые ябашье зогсоожо шадахагүй байшоо. Наадаха ёһотой бүхы 5 часаа хэрэглэбэшье, Ларсен шүүгдөөб гэжэ мэдэрхэ ушартай болоо. Иигэжэ Роберт Фишер (США) шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө боложо байһан хахад финальна мүрысөөнэй түрүүшын нааданда датчанин Бент Ларсениие шүүһэн байна.

Хоёрдохи партияа тэдэнэр үсэгэлдэр эхилээ.

(ТАСС).

ЭНХИР ЭКРАН

15.55 — Москваһаа дамжуулга эхилхэ. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.05 — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 16.30 — Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 17.15 — Телеспектакль. 18.15 — Шэнэ һонин. 18.30 — Москвада эмхидхэгдэһэн Монголой искусствын выставкэ тухай дамжуулга. 19.00 — Концерт. 20.15 — «Социализмын оронуудта» гэһэн уласхоорондын дамжуулга. 20.45 — «Бусаагдаһан хүгжэм» гэһэн уран һайханай фильм.

22.00 — Шэнэ һониноор Улаан-Үдэһөө дамжуулга эхилхэ. 22.20 — «Һуралсалай жэлнүүд — тэмсэлэй жэлнүүд» гэжэ дамжуулга. 22.50 — Киножурнал. 23.00 — «Монгол орон» гэжэ хүгжэмтэ-уран һайханай дамжуулга буряад хэлэн дээрэ болохо.

23.30 — «Бүлын баяр» гэжэ телефильм Москваһаа дамжуулагдаха. 00.30 — Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Москвагай «Динамо», Ереванай «Арарат» команданууд наадаха.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоолнууд. «Тэжээл бэлэдхэлгэ — габшагай ажал» гэһэн гаршаг доро информацинууд. ТАСС-ай шухала мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ депутат Б. С. Семеновой хэһэн элидхэл.

Гурбадахи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин материалнууд. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: нютаг нютагай һонин. Соносхолнууд.

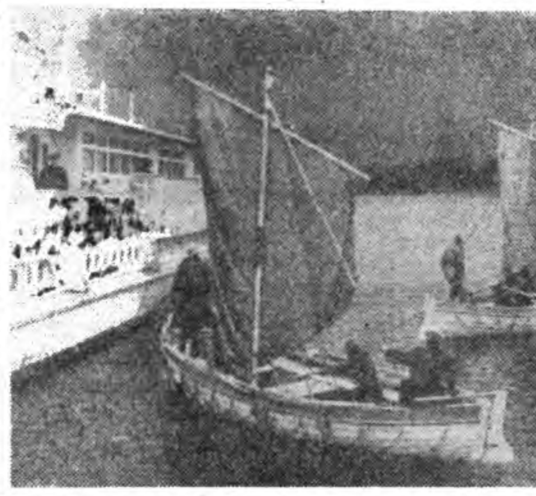

АЛТАЙН АЯНШАЛГЫН ХАРГЫДА

Зунай дулаан үдэрнүүдэй эхилхэтэй сасуу Алтайн хизаарай үзэсхэлэнтэ һайхан газар нютагуудта аяншалагшадай палатканууд харагдажа эхилбэ. Эндэхи газар нютаг хэдэн мянгаад аяншалагшадай анхарал татадаг болоһоор үнинэй. Аяншалагшадай зарим нэгэниинь Телецкэ нуур дээгүүр онгосоор тамарха, нүгөө зариманиинь Чуйска трактаар автобусто һуужа аяншалха дуратай байха юм. Мүн тиихэдэ һаяхан эндэ нээгдэһэн морёор аяншалгын зам олоной анхарал татана.

Маршрудынь Бийск хотоһоо эхилнэ. Аяншалагшад эндэһээ автобусоор «Катунь» гэжэ амаралтын байрада хүрэдэг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Барнаул хотоһоо аяншалгада ерэһэн Галина Мурашкина замда гарахынгаа урда тээ. Аяншалагшад Телецкэ нуур дээрэ. Морёор аяншалагшад харгы замдаа.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
РАДИО ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

АЛДАРТА ОЙЕ УГТУУЛАН

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Аха дүү Монгол ороной ажалшад Монголой Арадай революциин 50 жэлэй ойн — бүгэдэ арадай һайндэрые хүхюун баяртайгаар угтажа байна.

Эхэ орондоо, ойн баярта ажалай бэлэгүүдые бариһан тухай мэдээсэлнүүд оронойнь бүхы заха хизаарһаа абтана. Революциин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысөө үүсхэһэн Налайха шахтын горнягууд абаһан уялгануудаа дүүргэбэ. МНР-эй Ажалай Герой А. Орногбайн хүтэлдэг түрүү участок һара соогоо комбайн бүхэноороо 10-13 мянган тонно нүүрһэ малтажа, эрхим һайн бүтээсэ түйлаба. Улаан-Баатарай промышленна комбинадай трикотажна фабрикын коллектив түсэбһөө гадуур 300 мянган түхэригэй продукци хахад жэлэй турша соо гаргаһан байна. Барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин министерствын предприятинуудай хүдэлмэришэд хэдэ хэдэн барилга болзорһоонь урид ашаглалгада оруулба. Ажалай баатаршалгын гайхамшагта жэшээнүүд тухай мэдээсэлнүүд Дархан, Чойбалсан, Сүхэ-Баатар ба бусад городуудһаа абтана.

Хүдэлмэришэ аха дүүнэрһээ хүдөөгэйшье зон гээгдэнэгүй. Адуу малайнгаа түл гарзагүйгөөр үдхэхэ гэһэн зорилгоёо республикын малшад амжалтатайгаар шиидхэжэ байнад. Шэнихсын, обёосой, ешмээнэй болон хүдөө ажахын бусад ургамалнуудай элбэг баян ургаса абаха гэжэ таряашад шармайн оролдоно.

Жэшээтэ һайн ажалайнгаа түлөө предприятинуудай түрүүшүүл, хүдөөгэй ажалшад правительственна үндэр дээдэ хайра шангуудаар шагнагдана. Промкомбинадай хүдэлмэришэн Т. Цэвэлсодномдо, «Их хайрхан» гэжэ руднигай горняк Р. Чакияада, түбэй ТЭЦ-эй слесарь Д. Цэндсүрэндэ, тракторист Б. Дашзэвэгтэ ба ондоошье олон хүнүүдтэ һаяын үдэрнүүдтэ МНР-эй Ажалай Геройн алтан медаль ба Сүхэ-Баатарай орденууд барюулагдаба. Промышленностиин, хүдөө ажахын, олзоборилгын кооперациин түрүү предприятинууд, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд Улаан тугуудаар шагнагдаба.

Советскэ Союзтай, социализмын бусадшье оронуудтай Монгол ороной аха дүүгэй ёһоор харилсан ажаллажа байһанайнь аша үрэ һайндэрэй урда тээхи эдэ үдэрнүүдтэ бүришье элеэр харагдана. Совет правительствын бэлэг болгожо бүтээһэн барилгануудые ашаглалгада тушаалга дээрэ совет-монгол хани барисаанай сэдьхэл хүдэлгэмэ ёһололнууд болоһон байна.

Болгар ханинарай туһаламжаар баригдаһан, хониной арһа элдэдэг, дэгэл оёдог фабрика Дархан городой ашаглалгада оробо. 240 хүнэй эм шэлүүлхэ больницын томо байр нууд Улаан-Баатарай түбэй [illegible] үйлсэдэ бодхоогдобо. Тэрээнһ ЧССР-эй мэргэжэлтэд бариһан. ГД —ковёр нэхэдэг фабрика ба кон сервно-колбасна завод, Польшо—мя до болбосоруулдаг комбинат бари үгэһэн байха юм.

Һайндэртэ зорюулагдаһан баяр суглаанууд МНР-тэ хаа хаанагүй мү нөө үнгэргэгдэжэ, шэнэ байдал бай гуулхадаа монгол арадай түйлаһа амжалта харуулһан выставкэнүү нээгдэжэ байнхай.

Ойн һайндэртэ хабаадалсаха ерэжэ байгаа элдэб ороной түлөө лэгшэдые республикын ниислэл хо тынхид хүндэтэйгөөр угтан аба байна.

ПОЛЬШЫН АРАД ЗОНОЙ ҺАНАМЖА

ВАРШАВА. (ТАСС). Парижда хэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнэй үедэ урда Вьетнамай Республикын революционно саг зуурын правительствын гаргаһан шэнэ үүсхэл Вьетнамдахи арсалдаа зүрилдөөе эбэй ёһоор шиидхэхэ, бүхы Индохитадта эб найрамдал дахин тогтоохо бүтэмжэтэй зохид арга боломжо бии болгоно гэжэ Эб найрамдалай бүхэ Польшын комитедэй заседанида хабаадагшадай гаргаһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

США-гай ябуулжа байгаа зэрлиг муухай дай болюулхые Польшын арад зоной нэрэһээ өрид шангаар эринэбди. Урда Вьетнамһаа, Индохитадай бусадшье оронуудһаа США-гай ба тэрэнэй союзнигуудай сэрэгүүдые бултыень гаргаха, ДРВ-дэ эсэргүү хорото ябуулгануудаа зогсоохо. Индохитадта амгалан тайбан байдал тэхэрюулэн тогтоохо гэһэн эрилтэ табинабди гэжэ мэдүүлгэ соонь хэлэгдэнэ.

СИРИИН АРАДАЙ ШУХАЛА ИЛАЛТА

ДАМАСК. (ТАСС). «Ирак Петролеум компани» гэжэ нефтиин уласхоорондын концерантэй хөөрэлдөө хэхэдээ, САР-ай правительство амжалта туйлаба. Сириин газар дээгүүр нефть урадхуулжа абаашадагайнгаа түлөө жэлэй 120 миллион сирийскэ фунт нэмэжэ түлэхэ гэһэн уялга тэрэ компани бэедээ даажа абаба.

Энээнэй урда тээ жэлэй 224 миллион фунт түлэдэг байһанаа, шэнэ хэлсээнэй ёһоор «Ирак Петролеум компани» 344 миллион фунт түлэдэг болохонь. Гадна, урдынгаа 150 миллион фунтын үриие Сириин жасада оруулхабди гэһэн уялга компани абаһан байна.

«Сириин арад зон өөрынгөө эрхые хамгаалжа шадаба. Энэ шухала илалтань империализм ба сионизмда эсэргүү тэмсэлдэ Сириин арадые улам зоригжуулна»,—гээд «Аль-Басс» газетэ бэшэбэ.

Араб Республиканuудай конституциин проект

КАИР. (ТАСС). Араб Республиканuудай Федерациин гэшүүд-оронуудай (ОАР, Сири, Ливи) түлөөлэгшэд федерациингаа конституциин проект зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ.

ОАР-ай Президент Анвар Сададай, Ливиин революционно Соведэй түрүүлэгшэ Муамар Каддафиин, Сириин Президент Хафез Асадай үзэмжэдэ конституциин проект табигдаха юм гээд МЕН агентство мэдээсэнэ.

ҮЙМӨӨ ТАТАМААР БАЙДАЛ

ВАШИНГТОН (ТАСС). Негрнүүдэй ажаһуудаг газарнуудта шахардуу шанга байдалай дахин бии болоһон дээрэһээ үндэһэ яһанай үзэл баримталһан үймөөн дахин болоно аа гү гэжэ американхид айжа сошордожо һууна гээд «Вашингтон пост» газетэдэ толилогдоһон статья доторoo городой национальна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ С. Линовиц гэгшэ бэшэнэ.

«Американ городуудтахи зэбүүрхэлэй али зэргын хүсэтэй болоһые хэмжэжэ үзэмөөр — тиимэ термометр байдаггүй», — гэжэ тэрэ хүн тэмдэглээд, орон соо һая болоһон негрнүүдэй хэдэ хэдэн үймөөнэй һүүлээр Холбоото Штадуудай бусадшье нютагуудта үндэһэ яһанай шалтагаанаар үймөө буһалгаанууд боложо магад гэжэ бэшэбэ.

Үндэһэ яһанай шалтагаанаар бол дог үймөөнүүдые шэнжэлжэ үзэһэ мэдээжэ мэргэжэлтэ, Иллинойс штадай губернатор байһан О. Кернер гэгшэ баһал тиигэжэ һанадаг байна. Негрнүүдэй үймөө буһалгаае шалгаха президентскэ комиссиие 1967 ондо тэрэ хүн толгойлһон байгаа. Орон соохи үндэһэнэй зүрилдөө зөөлэрүүлхэ зорилготойгоор комиссиин оруулһан дурадхалнууд бодото дээрэ бэелүүлэгдээгүй гэжэ конгрессто үгэ хэлэхэдээ, тэрэ Кернер сэхэ руунь хэлэн дүүлээ һэн.

Хүдэлмэригүй, үгытэй ядуу байдал, муу гэр байра, ажаһуудалаа һайжаруулха найдалгаяа алдаһан ушар негрнүүдэй һуудаг тусгаар газарнуудта ходо бии боложо байдаг шахардуу, шанга байдалай гол шалтагаанuудынь болоно. Үнгэрэгшэ жэл Америкын үгытэйшүүлэй тоо 1,2 миллион хүнөөр, гол түлэб негрнүүдэй дундаһаа олошорһон байба. Дундаа зэргээр, ороной ажалша зоной 5,6 процентнь ажалгүй болошоһон байбал, харин негрнүүдэй, пуэрториканецуудай, Америкэдэ түрэһэн мексиканецуудай дунда ажалгүйшүүл хоёр дахин олон. Хара шарайта арлуушуулай дунда ажалгүйшүүл бүришье олон.

Балтимор городой негрнүүдэй [illegible] процентнь ажалгүй, Сан-Францискын негрнүүдэй, хитадуудай, Латиин Америкын угсагаатанай 35 процентнь ажалгүй ябажа ябадаг.

США-гай мүнөөнэй правительство негрнүүдэй байдал хүнгэрүүлхэ гэһэн оролдолго жаахашье гаргана гүй.

США-гай олон түмэн хара шарайтанай эрилтэ хэрэгсээнгүй байдаг ушар американ негрнүүдэй сухалынь бүри ехээр хүргэжэ, США-гай городуудтахи байдалай бүри шахардуу болоходонь туһална гээд газетэнүүд тоолоно.

Инди-Пакистанай хилэ дээрэхи байдал

ДЕЛИ. (ТАСС). Шахардуу шанга байдал Инди-Пакистанай хилэ дээрэ урид мэтэшэлэн байһаар зандаа гэжэ Траст оф Индиа агентство дамжуулна. Баруун Бенгали штадай Петрапол гэжэ һуурин газарта дүтэ байдаг Индиин хилын харуулые хоёр үдэрэй турша соо пакистан сэрэгүүд ходо буудаба. Июлиин 6-да али али талаһаа хоёр часай турша соо буудалдаан болобо гэжэ ПТИ агентство мэдээсэнэ.

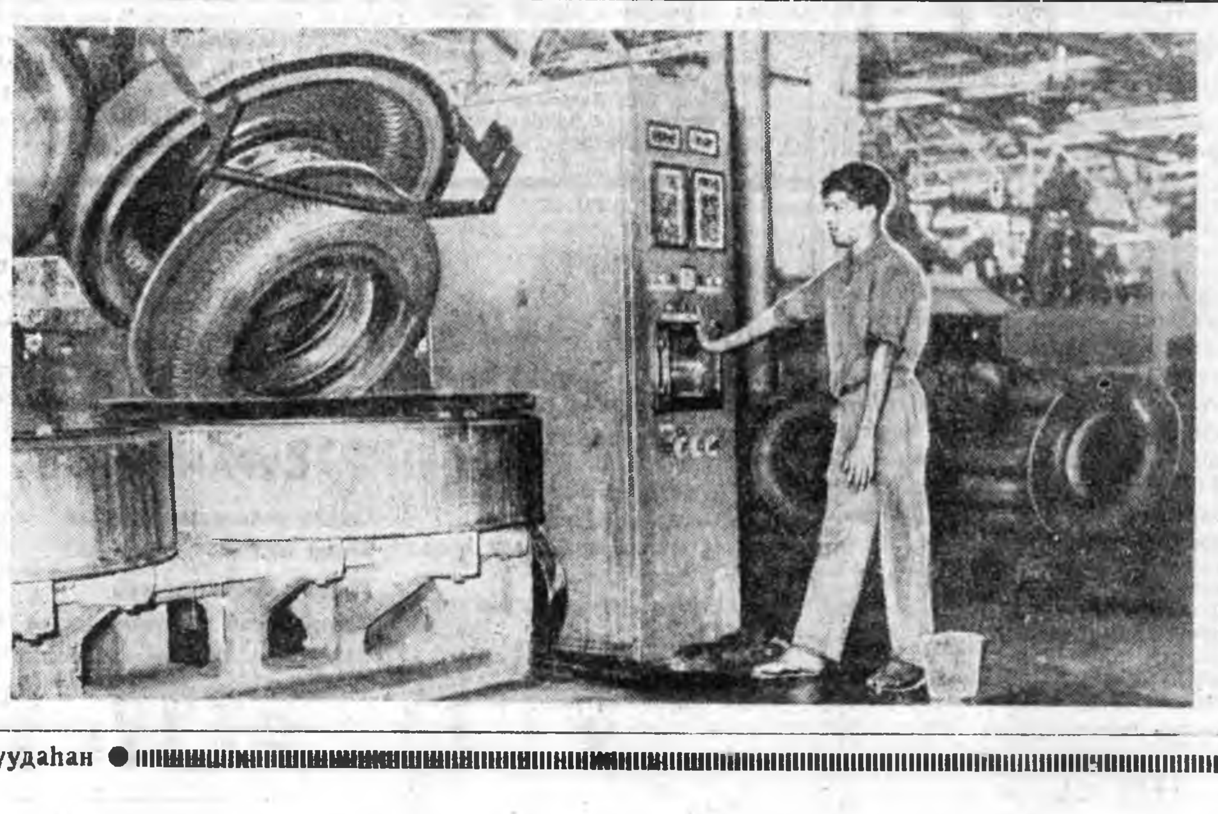

ЦЕЙЛОН. Советскэ Союзай техническэ туһаламжатайгаар Коломбодо баригдаһан шинэ хэдэг завод мүнөө оронойнгоо ашаа шэрэдэг машинануудые камера болон покрышкануудаар гүйсэд хангадаг болонхой. Зураг дээрэ: шэнэ покрышка бүтээгдэжэ байна. Хажуудань вулканизаторщик Л. Вильсон.

ТАСС-ай фотохронико.

Редакторай орлогшо
Р. Б. БИМБАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52 зам. ответ. секретаря — 66-76. отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86. пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35. советского строительства и быта — 69-58. культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02450. Заказ № 1000.